Izveštaj o

zaradama i prihodima koji obezbeđuju egzistenciju u našim lancima snabdevanja

Lidl Srbija KD

Stanje na dan 30.09.2026.

Sadržaj

Prihod i zarada koji obezbeđuju egzistenciju kao deo naše Lidl strategije za ljudska prava **4**

Definicija termina Living Wage (LW) **6**

Definicija termina Living Income (LI) **11**

Naši projekti **14**

Naša posvećenost u lancu snabdevanja bananama **16**
Living Wage banane (LW) 17
Living Wage koalicija sa organizacijom IDH u Belgiji (LW) 28
Living Wage koalicija sa organizacijom IDH u Velikoj Britaniji (LW) 29
Učešće u programu „decent remuneration“ (LW) 30

Naša posvećenost u lancu snabdevanja kakaom **31**
Living Income tabla čokolade (LI) 32

Naša posvećenost u lancu snabdevanja kafom **35**
Way To Go kafa iz Hondurasa (LI) 36
SASI radna grupa za kafu u sektoru maloprodaje (LI) 37

Naša posvećenost u lancu snabdevanja indijskim orahom **38**
Way To Go Cashews - stvaranje vrednosti u Tanzaniji (LI) 39

Naša posvećenost u lancu snabdevanja čajem **40**
Way To Go Tee- Naša pionirska uloga u Keniji (LI) 41

Naša posvećenost u lancu snabdevanja tekstilom **42**
Lidlovo angažovanje u granskom savezu ACT (LW) 43

Saznanja & perspektiva **46**

Glosar **53**
Izvori fotografija 57

Uvod

Prihod i zarada koji obezbeđuju egzistenciju kao deo naše Lidl strategije za ljudska prava

Lidl veoma ozbiljno shvata odgovornost za poštovanje ljudskih prava u lancu snabdevanja. „Fer poslovanje“ je jedno od pet područja delovanja naše međunarodne CSR strategije. (Politika nabavke - Ljudska prava) Ciljanim angažovanjem za unapređenje standarda radnog prava i dostojanstvenijih uslova rada želimo da pokrenemo poboljšanja u našem uzvodnom lancu stvaranja vrednosti.

Naš pristup dužnoj pažnji u oblasti ljudskih prava predstavlja neophodnu osnovu. On sadrži sveobuhvatne procene rizika, ciljane procene posledica, sertifikacije održivosti zasnovane na riziku i socijalne audite, zajedničke projekte i partnerstva sa organizacijama civilnog društva, kao i obavezu uspostavljanja mehanizma za podnošenje pritužbi. (Izveštaj o napretku u oblasti ljudskih prava)

Osnovni princip naše korporativne odgovornosti čini Kodeks ponašanja koji su zajednički izradile kompanije Schwarz grupe. On definiše osnovne principe saradnje sa našim poslovnim partnerima, pri čemu su zaštita ljudskih prava i poštovanje interesa životne sredine u središtu pažnje.

Jedan od ovih principa sadrži obavezne minimalne zahteve u pogledu zarada i radnog vremena. Naš Kodeks ponašanja koristimo već dugi niz godina u pregovorima sa našim dobavljačima sa ciljem da ih obavežemo da se pridržavaju ovih principa i standarda.

Svoju obavezu postupanja sa dužnom pažnjom shvatamo kao aktivnu obavezu da oblikujemo procese duž čitavog lanca stvaranja vrednosti i nastojimo da naši neposredni poslovni partneri na odgovarajući način primenjuju ove principe duž lanca snabdevanja. Na taj način nastojimo da ostvarimo delotvorno poboljšanje životnih uslova u zemljama porekla naših proizvoda.

Fer poslovanje počinje pravičnim uslovima za sve ljude u našem lancu stvaranja vrednosti. Mi u Lidlu prepoznajemo da zakonom propisane minimalne zarade, kao i prihodi od uzgoja poljoprivrednih sirovina, često nisu dovoljni da radnicima, malim poljoprivrednim proizvođačima i njihovim porodicama obezbede sredstva za život ili da pokriju nepredviđene troškove.

Ova finansijska oskudica je mnogo više od pukog ekonomskog problema: Nedostatak prihoda koji obezbeđuje egzistenciju ili nedovoljna zarada često predstavljaju dublji uzrok teških kršenja ljudskih prava u globalnim lancima snabdevanja. Sistemski problemi poput dečjeg rada, prinudnog rada ili rodne neravnopravnosti često direktno proizlaze iz siromaštva radnika i malih poljoprivrednih proizvođača. Zato se fokusiramo na podsticanje zarada i prihoda koji obezbeđuju egzistenciju, kako bismo ojačali zaštitu ljudskih prava u našim globalnim lancima stvaranja vrednosti.

Naš cilj je da, proporcionalno obimu naše nabavke, premostimo jaz do zarada i prihoda koji obezbeđuju egzistenciju u našim lancima snabdevanja robom za trgovinu.

Definicija termina Living Wage (LW)

Zarada koja obezbeđuje egzistenciju (Living Wage) predstavlja materijalno ljudsko pravo (član 23. stav 3. Opšte deklaracije o ljudskim pravima Ujedinjenih nacija):[1]

„Svako ko radi ima pravo na pravičnu i zadovoljavajuću naknadu koja njemu i njegovoj porodici obezbeđuje egzistenciju primerenu ljudskom dostojanstvu.“

Zarada koja obezbeđuje egzistenciju najpre se izračunava tako što se utvrđuju troškovi jednostavnog, ali dostojanstvenog životnog standarda u određenom regionu. Tu spadaju hrana, stanovanje, obrazovanje, zdravstvena zaštita, prevoz, odeća i druge osnovne potrebe porodice, uključujući sredstva za nepredviđene događaje.

Zarada koja obezbeđuje egzistenciju (kako je definiše Global Living Wage Coalition – GLWC):[2]
„Naknada koju radnik na određenom mestu prima za uobičajenu radnu nedelju, a koja je dovoljna da radniku i njegovoj porodici omogući dostojan životni standard.”

Elementi dostojanstvenog životnog standarda obuhvataju, između ostalog:

- Stanovanje i odeću
- Hranljivu ishranu
- Uštedevinu za hitne slučajeve i socijalnu sigurnost.

Zarade koje obezbeđuju egzistenciju razlikuju se od zemlje do zemlje, pa čak i od regiona do regiona unutar jedne zemlje, zbog razlika u troškovima života.

[1] Deutsche Gesellschaft für die Vereinten Nationen e.V. [Nemačko društvo za Ujedinjene nacije (registrovano udruženje)]; Die Allgemeine Erklärung der Menschenrechte [Opšta deklaracija o ljudskim pravima]
[2] Global Living Wage Coalition

Obračun Living Wage

Novčana osnova za dostojanstven život porodice

+ Prehrambeni proizvodi
+ Stanovanje
+ Osnovne potrebe
+ Nepredviđeni događaji

=

Troškovi

+ Broj zaposlenih po porodici

=

Neto Living Wage

+ odbici od zarade i porezi

=

Bruto Living Wage

Tačni troškovi odražavaju se u cenama lokalnih proizvoda, kao što su osnovne životne namirnice, dečja odeća i školski pribor. Važno je ove referentne komponente usko prilagoditi lokalnim uslovima kako bi se odrazila stvarna životna situacija na tom mestu. To je zato što se referentne vrednosti razlikuju ne samo od zemlje do zemlje, već i od regiona do regiona unutar jedne zemlje.

Ukupni troškovi za porodicu zatim se dele brojem zaposlenih odraslih osoba. Ova vrednost predstavlja neophodnu zaradu za jednog zaposlenog, odnosno neto zaradu koja je potrebna za pokrivanje troškova života u određenom regionu za jedan mesec. Na ovu neto zaradu zatim se dodaju porezi i odbici kako bi se prikazali ukupni troškovi.[3]

Prilikom utvrđivanja referentnih vrednosti za zarade koje obezbeđuju egzistenciju, različite organizacije primenjuju različite metodološke pristupe. Među ključne aktere, na primer, spadaju Anker Research Institute (ARI), Fair Wage Network, mreža Wage Indicator Foundation i Asian Floor Wage Alliance (AFWA). Razlika između stvarno isplaćene zarade i izračunate referentne vrednosti za zaradu koja obezbeđuje egzistenciju naziva se jaz do plate za dostojanstven život ili Living Wage Gap.

Kako bi identifikovao Living Wage Gap u sopstvenim lancima snabdevanja, Lidlu su potrebni pouzdani podaci o zaradama zaposlenih, kao i referentne vrednosti zarada koje obezbeđuju egzistenciju specifične za pojedine zemlje i regione.

Lidl stoga već nekoliko godina sarađuje sa neprofitnom organizacijom IDH (Inicijativa za održivu trgovinu). IDH, između ostalog, podržava kompanije pružanjem praktičnih alata za merenje Living Wage Gap-a. Oni koriste referentne vrednosti zarada (Living Wage Benchmarks), koje je izračunao Anker Research Institute (ARI) (Anker metoda, vidi „Prikupljanje podataka“ na str. 9), za utvrđivanje zarada koje obezbeđuju egzistenciju (Living Wages), kao osnovu za izradu svoje IDH Salary Matrix (IDH matrica zarada). Ova matrica je stekla svetsko priznanje. Sastoji se iz dve glavne komponente: Prvo, utvrđivanje stvarno isplaćene zarade, a drugo, procena u kojoj meri se zaposlenima, na osnovu Ankerove referentne vrednosti i stvarnih podataka o zaradama, isplaćuje zarada koja obezbeđuje egzistenciju. Lidl, na primer, za svoj projekat Living Wage u lancu snabdevanja bananama koristi IDH matricu zarada, a time i Ankerove referentne vrednosti za zarade koje obezbeđuju egzistenciju.

IDH matrica zarada postala je tržišni standard za plantaže sirovina kao što su banane, čaj, rezano cveće i kafa, a trgovci na malo širom sveta je koriste kako bi ostvarili transparentnost zarada u svojim lancima stvaranja vrednosti. Alatka se svake godine prilagođava najnovijim referentnim vrednostima za zarade koje obezbeđuju egzistenciju i stoga odražava stanje zarada u navedenim zemljama.

[3] Global Living Wage Coalition: The Anker Methodology for Estimating a Living Wage

Prikupljanje osnovnih podataka
Različiti akteri razvili su metode za izračunavanje zarada koje obezbeđuju egzistenciju. Ovde je posebno relevantna **Anker metoda** koju je razvila Global Living Wage Coalition. Za izračunavanje se uzimaju u obzir četiri ključna aspekta:

Dijalog sa zainteresovanim stranama

Institucije i organizacije civilnog društva, poput sindikata, uključuju se u proces kako bi se povećali kredibilitet i prihvaćenost među zainteresovanim stranama.

Prikupljanje sekundarnih podataka o troškovima života

Detaljna dokumentacija i analiza stvarnih troškova; to uključuje kritičku procenu dostupnih sekundarnih podataka (saopštenja za javnost, informacije nevladinih organizacija itd.) i, po potrebi, prilagođavanje tih podataka.

Prikupljanje podataka o troškovima stanovanja

Troškovi stanovanja procenjuju se na osnovu međunarodnih i nacionalnih standarda za odgovarajući stambeni prostor.

Izračunavanje referentne vrednosti Living Wage Gap-a

Kombinacija aktuelnih lokalnih podataka (cene hrane, troškovi obrazovanja, zdravstvene zaštite, prevoza itd.) i dostupnih sekundarnih podataka, kako bi se mogle priuštiti osnovne životne potrebe.

IDH the Sustainable Trade Initiative
IDH je globalna organizacija koja deluje na preseku poljoprivrede i tržišta. Njen cilj je da transformiše poljoprivredna tržišta tako da se obezbede održiva sredstva za život, dugoročna sigurnost snabdevanja i trajno otporno životno okruženje. IDH za to usklađuje interese, mobiliše investicije i doprinosi stvaranju prehrambenih sistema otpornih na krize.[4]

[4] IDH – the Sustainable Trade Initiative: About IDH [O IDH-u]

U izračunavanje se mogu integrisati i različiti sistemi naknada specifični za pojedine zemlje. Pored fiksnih zarada, mogu se uzeti u obzir i bonusi i naknade u naturi. Budući da podatke u IDH matrici zarada prijavljuju sami proizvođači, Lidl, na primer, u okviru projekta Living Wage Banane dodatno sarađuje sa eksternim verifikatorima (Third-Party Verification) kako bi osigurao da izračunavanja zarada koje obezbeđuju egzistenciju budu što preciznija.

Kako bi se utvrđeni jazovi do plate za dostojanstven život (Living Wage Gaps) u lancima snabdevanja efikasno smanjili, primenjuju se različiti strateški pristupi. Budući da ne postoji univerzalno rešenje, u zavisnosti od situacije potrebne su ciljane mere – na primer, kombinacija kratkoročnih hitnih mera i dugoročnih strukturnih promena. Ključne mere mogu se sažeti na sledeći način:

Premije za Living Wage (Living Wage Premiums)
Direktan način za premošćavanje jaza do plate za dostojanstven život jeste isplata premija. To se može ostvariti ciljanim isplatama bonusa, povećanjem zarada ili davanjem nenovčanih pogodnosti (In-Kind-Benefits), kao što su, na primer, vaučeri za hranu. Ključna prednost ovog pristupa ogleda se u njegovom brzom efektu na zaposlene, čim se izračunaju potrebni podaci i uspostave procesi u lancu snabdevanja. Istovremeno, obezbeđivanje pravilne isplate na mestu porekla zahteva preciznu bazu podataka i povezano je sa velikim administrativnim troškovima, zbog čega široka primena ovog pristupa predstavlja složen zadatak.

Kolektivno pregovaranje i socijalni dijalog (Collective Bargaining)
Ovaj pristup zasniva se na uvrštavanju zarada koje obezbeđuju egzistenciju u kolektivne ugovore. Reč je o posebno održivom i sistemskom pristupu. On stvara trajne strukture i jača osnaživanje sindikata. Umesto „top-down“ propisa, rešenja nastaju kroz ravnopravne pregovore između poslodavaca i zaposlenih, čime se povećavaju kredibilitet i prihvaćenost. Budući da u mnogim lancima snabdevanja nedostaju stabilne sindikalne strukture, uspostavljanje funkcionalnog socijalnog dijaloga zahteva mnogo vremena i ne predstavlja brzo rešenje („Quick Win”). Pored toga, mora se uzeti u obzir konkurentnost preduzeća uprkos rastućim troškovima zarada.

Prilagođavanje praksi nabavke (Ring-Fencing)
Pri tome se, izračunavanjem nabavnih cena koje izričito pokrivaju troškove rada na osnovu zarada koje obezbeđuju egzistenciju, štiti deo cene koji se odnosi na troškove rada. Kod takozvanog „Ring-Fencinga“ deo nabavne cene koji se odnosi na troškove rada posmatra se odvojeno i u pregovorima o ceni postavlja se kao nepromenljiva stavka. Time se obezbeđuje da Living Wage ostane ugrađen u osnovnu poslovnu delatnost i da na taj način bude zaštićen od opšteg pritiska na cene. Međutim, primena ovog principa zahteva izuzetno visok nivo transparentnosti i detaljnu razradu kalkulacija troškova, što podrazumeva veliku računsku složenost i odgovarajući napor za verifikaciju, kako za kompaniju tako i za dobavljače.

Definicija termina Living Income (LI)

Prihod koji obezbeđuje egzistenciju (Living Income) – analogno zaradi koja obezbeđuje egzistenciju – usko je povezan sa ljudskim pravom na odgovarajući životni standard (član 25 Opšte deklaracije o ljudskim pravima).[5] Dok je kod zarada fokus na zaposlenima, prihod koji obezbeđuje egzistenciju odnosi se na samozaposlene aktere, naročito male poljoprivredne proizvođače i proizvođačice.

Prihod koji obezbeđuje egzistenciju (kako ga definiše Living Income Community of Practice, LICOP):
„Neto godišnji prihod koji je jednom domaćinstvu na određenom mestu potreban da bi svim članovima domaćinstva omogućio dostojan životni standard.“[6] Elementi dostojnog životnog standarda identični su onima kod zarade koja obezbeđuje egzistenciju i obuhvataju, između ostalog:

- Hranljivu ishranu i čistu voda;
- Stanovanje i odeću;
- Obrazovanje, zdravstvenu zaštitu i prevoz;
- Uštedevinu za neočekivane događaje i socijalnu sigurnost.

Utvrđivanje prihoda koji obezbeđuje egzistenciju odvija se u dva ključna koraka.[7] Najpre se, kao i kod zarade koja obezbeđuje egzistenciju, izračunava referentna vrednost: Koji troškovi nastaju za jedno domaćinstvo u određenom regionu kako bi se zadovoljile osnovne potrebe? Ova referentna vrednost služi kao ciljna vrednost i, kao što je već pomenuto, često se utvrđuje prema Anker metodologiji Anker Research Institute-a (ARI)[8], kako bi se precizno odrazile lokalne cene (npr. hrane i školskog pribora).

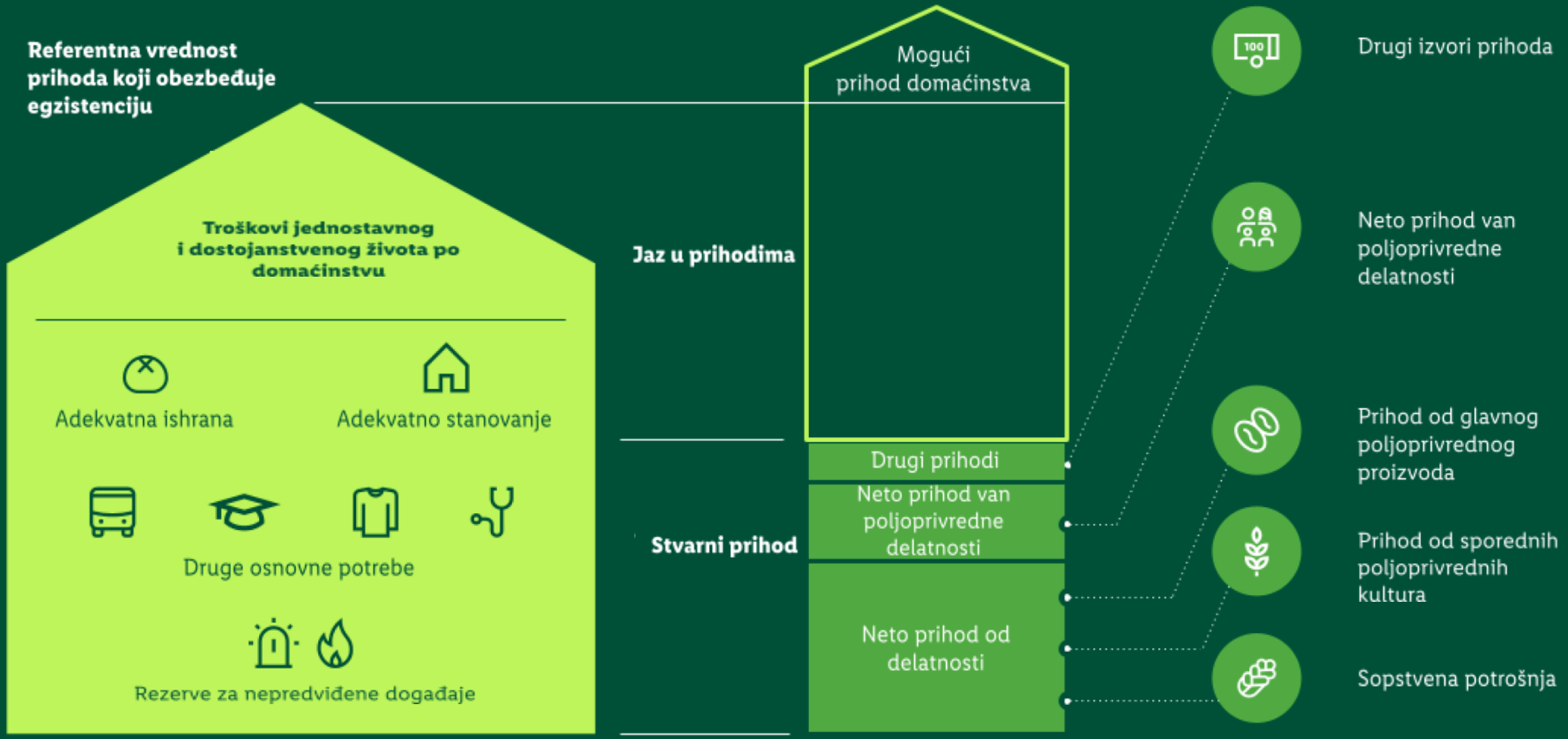
U drugom koraku utvrđuje se stvarni prihod domaćinstva. Kod malih poljoprivrednih proizvođača on se često sastoji od različitih izvora:

- Prihodi od prodaje glavne poljoprivredne kulture (npr. kakaoa ili kafe), umanjeni za troškove proizvodnje (seme, đubrivo, oprema).
- Prihodi od drugih poljoprivrednih proizvoda, kao i od sporednih delatnosti koje nisu povezane sa poljoprivredom.
- Vrednost sopstvene potrošnje (hrana iz sopstvenog uzgoja).

[5] Vidi Ujedinjene nacije (UN): Allgemeine Erklärung der Menschenrechte, Art. 25 Abs. 1 [Opšta deklaracija o ljudskim pravima, član 25, stav 1]
[6] Up. Living Income Community of Practice (LICOP): The Concept of Living Income
[7] Up. Living Income Community of Practice (LICOP): Measuring Living Income
[8] Vidi Anker Research Institute: Anker Living Wage and Living Income Reference Values

Utvrđivanje Living Income

Pregled

Razlika između ovog neto prihoda i regionalne referentne vrednosti naziva se jaz u prihodima (Income Gap).

Za sistematsko premošćavanje ovog jaza potrebna je sveobuhvatna kombinacija ekonomskih, agronomskih i strukturnih poluga koje prevazilaze pojedinačna prilagođavanja cena:

Formiranje cena i transferna plaćanja
Jedan od ključnih instrumenata je Living Income Reference Price (LIRP) (referentna cena za prihod koji obezbeđuje egzistenciju).[9] Ova izračunata referentna cena pokazuje koju cenu proizvođači moraju da dobiju po kilogramu sirovine kako bi domaćinstvo, uz realnu veličinu gazdinstva i održiv prinos, moglo da ostvari prihod koji obezbeđuje egzistenciju. Ovo se dopunjuje fleksibilnim direktnim plaćanjima i premijama (npr. Fairtrade premijom), kao i minimalnim cenama (npr. Fairtrade minimalnom cenom), koje štite od ekstremnih tržišnih oscilacija.

Produktivnost i profesionalizacija
Kroz obuke o dobrim poljoprivrednim praksama (Good Agricultural Practices – GAP) i pristup kvalitetnim radnim sredstvima povećava se prinos na postojećoj površini. Time se smanjuju relativni troškovi proizvodnje i poljoprivrednim proizvođačima se pomaže da svoje gazdinstvo vode kao profitabilno orijentisano preduzeće.

Smanjenje troškova i zaštita od rizika
Korišćenje poljoprivrednog osiguranja od ekstremnih vremenskih uslova i pristup povoljnim kreditima štite prihod od nepredvidivih gubitaka i sprečavaju zaduživanje koje ugrožava egzistenciju.

Diverzifikacija izvora prihoda
Kako bi se smanjila zavisnost od jedne jedine sirovine, podstiče se diverzifikacija – kako na gazdinstvu (On-Farm), kroz uzgoj dodatnih poljoprivrednih kultura, tako i van gazdinstva (Off-Farm), kroz zanatske ili uslužne sporedne delatnosti.

Strukturni mehanizmi i saradnja
Jačanje zadruga povećava pregovaračku moć proizvođača i omogućava ekonomiju obima. Pored toga, povećana transparentnost u lancu snabdevanja putem digitalne sledljivosti obezbeđuje da uvećanja cena bez gubitaka direktno dospeju do domaćinstava.

U okviru projekata kao što su Living Income čokolada i naša kafa Way To Go, ove teorijske modele primenjujemo u praksi. Cilj je da se dugoročno poboljša materijalni položaj malih poljoprivrednih proizvođača u našim lancima snabdevanja. Plaćanjem premija koje se određuju na osnovu referentne cene za prihod koji obezbeđuje egzistenciju (Living Income Reference Price), kao i ciljanim podsticanjem lokalnog stvaranja dodatne vrednosti, dajemo merljiv doprinos premošćavanju jaza u prihodima.

[9] Up. Fairtrade International: Fairtrade Living Income Reference Price (LIRP)

Naši projekti

Pregled naših aktivnosti
Premošćavanje jazova u prihodima i jazova do plate za dostojanstven život u globalnim lancima snabdevanja predstavlja složen izazov.

Mi u kompaniji Lidl ovom izazovu pristupamo sveobuhvatnim projektnim pristupima koji su ciljano prilagođeni specifičnim potrebama svakog lanca stvaranja vrednosti, kako bismo ostvarili delotvorna poboljšanja na terenu.

Sirovina/ roba	Program	Postavljanje ciljeva	Početak članstva/ projekta
Banana	Living Wage Banane	Premošćavamo jaz do plate za dostojanstven život između zaposlenih na plantažama banana koje snabdevaju Lidl u Nemačkoj, Austriji, Belgiji, Holandiji, Danskoj, Švajcarskoj i Velikoj Britaniji.	2022
	IDH Retail Commitment Belgija		2022
	IDH Retail Commitment Velika Britanija		2023
	Decent Remuneration (Banana Link)	Pravednim otkupnim cenama i stabilnim socijalnim dijalogom doprinosimo ostvarivanju zarada koje obezbeđuju egzistenciju u sektoru proizvodnje banana u Obali Slonovače.	2020
Kakao	Living Income tabla čokolade	Premošćavamo jaz u prihodima poljoprivrednih proizvođača za količine kakaoa namenjene našim tablama čokolade u Nemačkoj, Austriji, Belgiji, Holandiji i Luksemburgu. Dodatno finansiramo mere za povećanje produktivnosti i diverzifikaciju prihoda porodica koje se bave proizvodnjom kakaoa.	2026
Kafa	SASI radna grupa za maloprodaju	Podstičemo delotvorne promene u globalnom sektoru kafe i dugoročno doprinosimo ostvarivanju prihoda koji obezbeđuju egzistenciju za proizvođače kafe.	2023
Kafa, Indijski orah, Čaj	Way To Go	Zajedno sa Fairtrade-om razvili smo koncept Way To Go kako bismo obezbedili prihode malih poljoprivrednih proizvođača u lancima snabdevanja prehrambenim proizvodima Lidla i poboljšali ih tako da dostignu nivo prihoda koji obezbeđuje egzistenciju.	Kafa (2022) Indijski orah (2022) Čaj (2026)
Tekstil	ACT	Kao član ACT-a podržavamo sprovođenje kolektivnih ugovora na nivou čitave industrije za tekstilnu industriju u zemljama proizvodnje. Zarade ugovorene u okviru ovog procesa podržavaju se odgovornim praksama nabavke.	2019

Naša posvećenost u lancu snabdevanja bananama

Living Wage banane (LW)

Lidl je 2023. godine, kao prvi trgovac u Nemačkoj, zajedno sa svojim dobavljačima premostio jaz do plate za dostojanstven život radnika na plantažama u našem lancu snabdevanja bananama. Od tada dosledno nastavljamo ovim putem zajedno.

„Fer poslovanje“ je za nas jedna od ključnih tema na koje smo fokusirani. Ovim projektom pokazujemo konkretne načine za obezbeđivanje egzistencije radnika na plantažama u sektoru proizvodnje banana. Ovim putem ćemo i ubuduće dosledno nastaviti u interesu proizvođača i ljudi zaposlenih tamo. Kao pioniri u ovoj oblasti, nadamo se da ćemo zajedno sa našim partnerima na duži rok postaviti ambiciozan industrijski standard.

Stefan Haensel
Head of Quality & Sustainability, Senior Vice President at Lidl Stiftung & Co. KG

Pozadina

Pri razvoju naše strategije za zarade koje obezbeđuju egzistenciju najpre smo sproveli analizu rizika koja se izričito odnosi na čitav naš asortiman proizvoda, kako bismo identifikovali potencijalne rizike po ljudska prava. (HRPR)
Analiza je pokazala da je u okviru grupe proizvoda voće i povrće tropsko voće povezano sa posebno visokim rizikom od nedovoljne plaćenosti.

Banane su najzastupljenije tropsko voće koje se prodaje u Lidlu u Nemačkoj. Zbog toga je Lidl u Nemačkoj 2021. godine sproveo procenu uticaja na ljudska prava (Human Rights Impact Assessment – HRIA) u kolumbijskom lancu snabdevanja bananama – proces identifikovanja rizika po ljudska prava, kako bi se bolje razumeli izazovi u lancu snabdevanja. U okviru ove detaljne analize rizika, pored rodne diskriminacije i nepoštovanja mera zaštite na radu, kao jedan od ključnih rizika identifikovana je nedovoljna plaćenost radnika na plantažama. (HRIA Banane + Akcioni plan)

Nedovoljna plaćenost u lancu snabdevanja bananama predstavlja veliki izazov i, osim toga, nosi rizik od dodatnih kršenja ljudskih prava. Aktuelna istraživanja pokazuju da radnici na plantažama često ne zarađuju dovoljno da sebi i svojim porodicama obezbede odgovarajući životni standard. Oko 80 odsto ljudi koji žive u ekstremnom siromaštvu živi u ruralnim područjima, a dve trećine njih radi u lancima snabdevanja u poljoprivredi. Nedovoljna plaćenost često može dovesti do dečjeg i prinudnog rada.[10]

Da bi se suprotstavio tome, Lidl u Nemačkoj je u maju 2022. godine, kao prvi nemački trgovac na malo, postavio cilj da premosti jaz između prihoda i zarade koja obezbeđuje egzistenciju, koji se odnosi na obim Lidlove nabavke, na svim plantažama banana sa kojih Lidl nabavlja banane.
To važi za celokupan asortiman banana u Nemačkoj. Upravljanje ovom merom vrši se centralno preko kompanije Lidl Stiftung & Co. KG.

Kao jedan od najvećih Fairtrade partnera, Lidl u Nemačkoj već dugi niz godina nudi izbor organskih Bio-Fairtrade banana i Fairtrade banana. Pored prodajne cene, organizacije sertifikovane za Fairtrade u zemljama proizvodnje za Fairtrade banane dobijaju Fairtrade premiju, kojom se zajednički upravlja i koja se koristi za projekte socijalnog, ekološkog i ekonomskog razvoja.

[10] Zvanični dokument UN-a za sednicu Ekonomskog i finansijskog odbora; na osnovu podataka Svetske banke i FAO-a

Lidlov godišnji ciklus za Living Wage Banane sprovodi se nezavisno od sertifikacije i stoga se odnosi kako na asortiman Fairtrade banana, tako i na banane sertifikovane prema standardu Rainforest Alliance.

Domet i uticaj našeg procesa za Living Wage banane

Naše Living Wage banane potiču iz četiri zemlje proizvođača: Ekvadora, Kolumbije, Gvatemale i Dominikanske Republike. Lidl je 2024. godine proširio svoju inicijativu za zarade koje obezbeđuju egzistenciju u sektoru banana i od tada, pored nemačkog tržišta, snabdeva i tržišta u Austriji, Švajcarskoj, Belgiji, Holandiji i Danskoj.

Na taj način je 2025. godine više od 20.000 ljudi na 207 plantaža banana u zemljama proizvođačima moglo da ima koristi od našeg angažmana.

Radnici Cana Group
Dominikanska Republika

„Veoma smo srećni zbog podrške. Već se radujemo sledećem bonusu."

„Bonus nam se veoma dopada! On nam je od velike pomoći. Sada možemo da računamo na to kada obavljamo kupovinu namirnica."

Gloria Marín
Farma Las Delicias, Unibán Magdale

„Sa zadovoljstvom mogu reći u ime celog tima da je ovaj bonus ogroman blagoslov za sve nas. Zahvaljujem vam od sveg srca."

Metodologija

Lidl je 2022. godine sarađivao sa svim relevantnim poslovnim partnerima i Fairtrade sertifikacionim telom FLOCERT na razvoju postupka provere unetih podataka u IDH Salary Matrix-u. Time se obezbeđuje da radnici na plantažama dobiju korektnu isplatu zarade koja obezbeđuje egzistenciju (Lidlov udeo), što se omogućava kroz godišnji proces koji Lidl sprovodi zajedno sa svojim poslovnim partnerima. Od kraja 2024. godine, proces u oblasti verifikacije podataka na daljinu, kao i sveobuhvatne koordinacije, dodatno podržava For Impact.

Proces se u osnovi sastoji od četiri koraka:

1. Obuka
Prvi korak je obuka svih relevantnih poslovnih partnera, njihovih prethodnih dobavljača i proizvođača za korišćenje IDH Salary Matrix-a. Time se obezbeđuje da se postojeće stanje zarada prikaže što je moguće preciznije. To se omogućava uz podršku organizacije IDH.

2. Prikupljanje podataka
Podaci potrebni za izračunavanje jaza do plate za dostojanstven život i iznosa premije unose se u IDH Salary Matrix, a proizvođači ih dostavljaju Lidlu.

3. Provera podataka
Podaci svih proizvođača najpre se proveravaju na daljinu. Naknadne provere na licu mesta sprovode obučeni FLOCERT-ovi auditori na plantažama koje eksterni pružalac usluga i Lidl biraju na osnovu procene rizika. Ove provere obezbeđuju da podaci o zaradama koje plantažeri dostavljaju budu potpuni, konzistentni i tačni. U okviru provere dokumenti se ručno upoređuju sa podacima o zaradama dostupnim na plantažama.

4. Isplata
Lidlov deo jaza do plate za dostojanstven život i premija za zaradu koja obezbeđuje egzistenciju obračunavaju se posebno za relevantne plantaže i proizvođače. Proizvođači i dobavljači zatim biraju odgovarajuće načine isplate i primenjuju ih kako bi premostili Lidlov udeo u jazu do plate za dostojanstven život.

Za uzorak proizvođača Lidl zajedno sa FLOCERT-om u narednom projektnom ciklusu sprovodi proveru isplata. Ovaj pristup služi za proveru da li su odgovarajuće isplate izvršene na licu mesta. Ove provere se nastavljaju svake godine, pri čemu je cilj da se svake godine obuhvate različiti proizvođači kako bi se stvorila pouzdana baza verifikovanih proizvođača.

FLOCERT (nezavisni pružalac usluga provere)
FLOCERT je vodeći svetski pružalac usluga provere i sertifikacije koji nudi sertifikaciju za Fairtrade. Pored toga, FLOCERT pruža dodatne usluge sertifikacije i verifikacije, kao i prilagođena rešenja u oblasti održivosti, kako bi podstakao pravičnost u globalnoj trgovini.

[11] Izvor: Flocert – Assuring Fairness

Godišnji ciklus procesa
radi premošćavanja jaza do plate za dostojanstven život, koji se odnosi na Lidl

Obuka

- Početni sastanak sa dobavljačima
- Obuka sa novim proizvođačima
- Godišnja provera ugovora sa dobavljačima

Prikupljanje podataka

- Popunjavanje IDH Salary Matrix-a
- Dostavljanje podataka

Provera podataka

- Provera podataka na računaru
- Sprovođenje provera na plantažama radi provere podataka i isplata radnicima
- Ispunjavanje standarda održivosti

Isplata

- Razvoj akcionog plana za premošćavanje Lidlovog udela u jazu do plate za dostojanstven život od strane proizvođača
- Aktivno premošćavanje Lidlovog udela u jazu do plate za dostojanstven život

[1]Kod banana sertifikovanih po principima Fairtrade-a, minimalna zarada iznosi najmanje 70% postojeće neto zarade. U svakoj zemlji zakonska minimalna zarada ne važi i za poljoprivredni sektor.

Izazovi i pristupi rešavanju

Izazove koji su se pojavili tokom realizacije projekta uspeli smo efikasno da prevaziđemo zahvaljujući konstruktivnoj saradnji sa našim partnerima:

Izazov	Rešenje
Promena lanca snabdevanja	
Uprkos kontinuiranim nastojanjima Lidla da uspostavi dugoročne odnose u lancima snabdevanja, oni ostaju veoma dinamični i strukturno uslovljeni različitim faktorima. To će biti ilustrovano na dva primera: 1. Klimatski uslovljeni gubici prinosa i prirodne katastrofe, poput obilnih padavina i tropskih oluja, uticali su 2022. godine na dostupnost proizvoda u lancu snabdevanja bananama. To je dovelo do povećanja broja plantaža sa 120 u poslovnoj 2022. godini na 200 u poslovnoj 2023. godini, kako bi se obezbedila dovoljna količina banana za Lidl u Nemačkoj. 2. Tokom jednog ciklusa u pojedinačnim slučajevima može doći do promena u poslovnim odnosima, na primer prodajom farmi novim vlasnicima ili okončanjem poslovnih odnosa.	1. Te 2022. godine je bilo potrebno u kratkom roku obezbediti nove kapacitete kako bi se dodatnih 80 plantaža uključilo u projekat Living Wage Banane. Intenzivnom saradnjom sa poslovnim partnerima i FLOCERT-om uspeli smo da ublažimo promene u lancu snabdevanja od 2022. do 2023. godine. Nove plantaže su uključene u projekat, a potrebni kapaciteti za popunjavanje IDH Salary Matrix-a su uspostavljeni. Lidl je uključio nove plantaže u proces, a FLOCERT je u drugom ciklusu provere verifikovao prikupljanje podataka sa novih plantaža. 2. Lidl sa konkretnim dobavljačem razmatra pojedinačne slučajeve promena u poslovnim odnosima koji dovode do okončanja saradnje. Cilj je da se utvrde mogućnosti za delovanje – kao što je, na primer, isključivanje farme iz aktuelnog procesa, ukoliko dotično preduzeće nije zainteresovano za dalje angažovanje na retroaktivnom premošćavanju jaza do plate za dostojanstven život.
Utvrđivanje odgovarajućeg perioda obračuna zarada	
Referentne vrednosti za zarade koje obezbeđuju egzistenciju mogu se utvrditi tek za prethodnu godinu, jer se za obračun uzima u obzir cela kalendarska godina. Samo na taj način mogu se na odgovarajući način uzeti u obzir faktori kao što su inflacija, kao i promene poreza i doprinosa za socijalno osiguranje. To znači da se zarade koje obezbeđuju egzistenciju mogu isplaćivati tek u godini koja sledi nakon odgovarajućeg perioda na koji se zarade odnose.	Lidl je obučio svoje poslovne partnere u pogledu odgovarajućeg perioda na koji se podaci odnose i sa njima, kao i sa proizvođačima, dogovorio da se eventualni jazovi do plate za dostojanstven život uvek retroaktivno zatvaraju za prethodnu kalendarsku godinu. Time je dogovoren proces koji se neprestano ponavlja, kako bi se obezbedilo trajno premošćavanje Lidlovog dela jaza do zarade koja obezbeđuje egzistenciju u lancu snabdevanja bananama.

Izazov	Rešenje
Tačan obračun Lidlovog udela u jazu do plate za dostojanstven život	
IDH je izradom platne matrice postavio osnovu za obračun Living Wage Gaps. Sistem za obračun izračunava jaz do plate za dostojanstven život na nivou cele plantaže, za pojedinačne kategorije radnika, u odnosu na ukupnu godišnje proizvedenu količinu banana na plantažama. Jaz do plate za dostojanstven život sada mora da se preračuna na cenu banana po kilogramu, kako bi se izračunala doplata za premošćavanje jaza do plate za dostojanstven život. Ovaj sistem je primenljiv ukoliko kompanija nabavlja 100 odsto količine banana sa plantaže. Međutim, plantaže banana često proizvode za veliki broj kupaca, koji su odgovorni za premošćavanje svog pojedinačnog dela jaza do plate za dostojanstven život, srazmerno količini koju od njih nabavljaju. Procentualnu doplatu koju treba pokriti odgovarajućom količinom banana koju Lidl nabavlja nije bilo moguće izračunati pomoću alata koji su do sada bili dostupni na tržištu.	Lidl od početka ciklusa Living Wage Banane kontinuirano radi na unapređenju preciznosti obračuna Living Wage premije, kao i na povećanju efikasnosti obračuna. U periodu od 2023. do 2025. godine Lidl je koristio inovativnu alatku za obračun, razvijenu u saradnji sa organizacijom IDH, pomoću koje se može precizno utvrditi dodatni iznos potreban za ciljano premošćavanje Lidlovog udela u jazu do plate za dostojanstven život. Pri tome se uzimaju u obzir sledeći ključni faktori: ◦ Količine koje Lidl nabavlja sa svake plantaže ◦ Poreske stope i doprinosi za socijalno osiguranje specifični za svaku zemlju, po lokaciji ◦ Dodatni troškovi projekta na licu mesta, na primer za povećanje broja zaposlenih ◦ Detaljni obračuni jaza na nivou plantaže, kategorije radnika i pojedinačnog zaposlenog ◦ Modeli isplate prilagođeni nacionalnim smernicama i lokalnim sistemima zarada ◦ Interfejs za direktan uvoz podataka iz IDH Salary Matrix-a Cilj saradnje sa IDH-om je takođe da se ova alatka stavi na raspolaganje svim učesnicima na tržištu i da se iskustva stečena kroz projekat javno podele kako bi se razvio jedinstven pristup. To se, između ostalog, ostvaruje kroz direktne konsultacije koje IDH sprovodi radi daljeg razvoja svojih onlajn alatki, kao i kroz razmenu iskustava i izazova koje Lidl deli u okviru događaja „Better Together“, koje organizuju IDH i GIZ. Lidl aktivno učestvuje u unapređenju IDH Salary Matrix-a, kao i kontrolnih tabli za premošćavanje jaza do plate za dostojanstven život specifičnog za pojedinačne trgovce na malo. Od 2026. godine planirano je da se ovi sistemi u potpunosti koriste umesto dosadašnjeg zasebnog alata.

Izazov	Rešenje
Promene u broju zaposlenih na plantažama	
Mnogi lanci snabdevanja u poljoprivredi, pa tako i lanac snabdevanja bananama, zavise od radnika migranata i sezonskih radnika, koji ne rade kontinuirano na istoj plantaži ili se naredne godine ne vraćaju na istu plantažu.	Plaćena doplata se raspodeljuje među trenutno zaposlenim radnicima, jer u većini slučajeva nije moguće utvrditi koji su radnici migranti i sezonski radnici bili zaposleni prethodne godine ukoliko više ne rade na istoj plantaži.
Isplata Living Wage premije	
Svaka zemlja, a delimično i pojedini regioni, ima određene propise i zakone kojima se uređuje način isplate zarada. Pored toga, svaka plantaža ima sopstveni sistem obračuna, u koji, razumljivo, ne treba da se interveniše sa strane. Nakon detaljnog istraživanja i konsultacija sa učesnicima na tržištu i relevantnim zainteresovanim stranama, utvrđeno je da do tada na tržištu nije postojao sistem koji bi mogao da obezbedi da Living Wage premija zaista stigne do radnika na plantažama.	Lidl je, zajedno sa svojim dobavljačima i proizvođačima, u zavisnosti od regionalnog konteksta i potreba plantaža, pronašao i primenio individualna rešenja. Ona trenutno obuhvataju: ◦ Povećanja zarada ◦ Bonuse ◦ Nenovčane isplate (npr. vaučeri za lokalne supermarkete) Lidl preko svojih dobavljača prikuplja dokaze da dodatne isplate ili nenovčane naknade zaista stižu do radnica i radnika. To se, na primer, dokazuje pisanim potvrdama (potpisima) zaposlenih o primljenim iznosima, kao i fotografijama personalizovanih vaučera. Kako bi FLOCERT mogao da izvrši proveru isplata na licu mesta, ovi podaci se zajedno sa dodatnim informacijama potrebnim za proveru dostavljaju FLOCERT-u.

Izazov	Rešenje
Socijalni sistemi specifični za pojedinačne zemlje	
Metodologija Anker pri obračunu referentne vrednosti Living Wage ne uzima u obzir socijalne sisteme koje finansira poslodavac – kao što je kolumbijski sistem Cesantías (obavezne uplate u fond za nezaposlene). Svaki poslodavac za svakog radnika godišnje uplaćuje jednu mesečnu zaradu u fond, kojem radnik može da pristupi u slučaju nezaposlenosti. Radnik takođe može da podnese zahtev za isplatu sredstava, na primer, kako bi platio učešće za nekretninu. Ove uplate trenutno nisu obuhvaćene metodologijom Anker, jer su namenjene obezbeđivanju budućnosti, a ne pokrivanju svakodnevnih životnih troškova. Pošto troškove ovih davanja snosi poslodavac, međunarodne organizacije trenutno razmatraju njihovo uključivanje u obračun. U praksi, neki poslodavci iskazuju Cesantías kao sastavni deo zarade u Salary Matrix-u, koji se koristi za obračun Living Wage Gap. Slični socijalni sistemi koje finansira poslodavac postoje u mnogim zemljama Južne i Centralne Amerike.	Lidl je u stalnoj razmeni sa svojim dobavljačima i organizacijom IDH, kao i sa proizvođačima banana, lokalnim sindikatima i međunarodnim organizacijama uključenim u projekat, kako bi pronašao rešenja za regionalne izazove – kao što su dodatni troškovi plantaža zbog plaćanja socijalnih doprinosa, poput Cesantíasa – i podstakao dijalog. Lidl se pridržava smernica metodologije Anker, ali ozbiljno shvata realnost vlasnika plantaža. IDH je u aprilu 2025. godine objavio dokument sa stavovima u kojem preporučuje da se Cesantías ne uključuju u obračun. Kako plantaže ne bi morale da za različite učesnike na tržištu obračunavaju Salary Matrix i sa Cesantías i bez njih, Lidl i dalje prepušta proizvođačima da odluče da li će Cesantías biti uključene ili ne, sve dok se ne postigne zajednički dogovor na nivou celog sektora.
Dodatni izazovi i ograničenja	
Jaz do plate za dostojanstven život po radniku ili po plantaži može biti veoma mali (npr. svega nekoliko centi po radniku/plantaži). Na osnovu dosadašnjih povratnih informacija iz lanca snabdevanja, isplata tako malih iznosa radnicima mogla bi biti negativno shvaćena i negativno uticati na motivaciju radnika, kao i na atmosferu na plantaži.	Ukoliko je jaz do plate za dostojanstven život po plantaži manji od 10 €, Lidl sa svojim dobavljačima pojedinačno razmatra da li je isplata radnicima ipak svrsishodna. U idealnom slučaju, u to se takođe uključuju povratne informacije vlasnika plantaža i radnika. Odluka o tome da li će se, na primer, isplatiti iznosi od svega nekoliko centi ili će se u ovom konkretnom slučaju od njih odustati donosi se za svaki pojedinačni slučaj, uz pažljivo razmatranje svih okolnosti.

„Kao IDH, podržavamo aktere na tržištu u njihovim nastojanjima da premoste jazove do plate za dostojanstven život do nivoa zarade koja obezbeđuje egzistenciju u svojim lancima snabdevanja, tako što povezujemo zainteresovane strane i pružamo im stručna znanja, savetovanje i alate.

Zajedno sa Lidlom razvili smo i testirali alatku koja omogućava da se izračunaju dobrovoljni doprinosi potrebni za premošćavanje jaza do zarade koja obezbeđuje egzistenciju za količine koje Lidl nabavlja, kao i da se utvrde mogući mehanizmi isplate.

Koliko nam je poznato, Lidl je bio prvi trgovac na malo koji je uveo koncept dobrovoljnih doprinosa, koji predviđa poseban mehanizam raspodele za radnike kod svih njegovih dobavljača i proizvođača banana. „Za nas je sjajno da sarađujemo sa partnerima kao što je Lidl, koji prednjače u primeni ovakvih inovativnih pristupa."

Jordy van Honk
Global Director on
Living Wage and
Living Income – IDH

Rezultati

Kroz različite faze procesa – popunjavanje IDH matrice zarada od strane plantaža, eksternu proveru ispravnosti prikupljenih podataka sa svih plantaža, nasumične kontrole izračunatih razlika u zaradama na licu mesta koje se sprovode u okviru FLOCERT audita, kao i primenu novog alata za izračunavanje specifične razlike u zaradama za Lidl – Lidl je u mogućnosti da izračuna i premosti svoj tačan udeo u jazu do plate za dostojanstven život za ukupnu količinu, za svakog pojedinačnog dobavljača i svaku pojedinačnu plantažu.

Time se obezbeđuje transparentnost u pogledu troškova potrebnih za premošćavanja jaza u zaradama, koja se odnosi na Lidlove nabavne količine (DE, AT, CH, BE, NL, DK). Razvoj i faza testiranja ovog alata su pomogli Lidlu, dobavljačima i vlasnicima plantaža da pronađu nova rešenja za efikasno premošćavanja jaza do plate za dostojanstven život na plantažama.

Na primer, jedan dobavljač je zajedno sa plantažama u Dominikanskoj Republici razvio inovativnu ideju za premošćavanje jaza do plate za dostojanstven život putem vaučera za kupovinu u lokalnim supermarketima. Supermarketi su izdavali vaučere u vrednosti koja odgovara iznosu jaza do plate za dostojanstven život po radniku koji se odnosi na Lidl. Vaučeri su personalizovani imenima i brojevima zaposlenih i digitalizovani, kako bi zaposleni mogli da imaju uvid u to koliko im je još sredstava na raspolaganju.

Ovaj veoma pozitivan primer iz Dominikanske Republike poslužio je kao primer dobre prakse za druge poslovne partnere.

Od 2023. godine svi dobavljači su uspešno integrisali IDH alat u lanac snabdevanja bananama i proces ostvarivanja zarada dovoljnih za dostojanstven život. Specifični akcioni planovi za premošćavanje Lidlovog udela u jazu do plate za dostojanstven život razvijaju se i sprovode svake godine. Pored toga, svi dobavljači su obučeni na osnovu iskustava iz pilot-projekta i alata razvijenog u saradnji sa organizacijom IDH.

Premošćavanjem jaza do plate za dostojanstven život specifičnog za Lidl putem lokalno definisanih premija, Lidl je postavio novi tržišni standard za isplate zaposlenima na plantažama u sektoru banana. Ovaj proces od 2023. godine sprovodimo u bliskoj saradnji sa našim dobavljačima i eksternim partnerima, pri čemu kontinuirano radimo na povećanju efikasnosti i unapređenju jednostavnosti korišćenja procesa.

Stefan Heine
Direktor kompanije Afrikanische FruchtCompagnie GmbH

„Saradnja u okviru projekta Living Wage Banane tokom godina postala je sastavni deo našeg partnerstva.

Zahvaljujući saradnji sa Lidlom, našim proizvođačima i organizacijom IDH, precizno izračunavanje jaza do plate za dostojanstven život danas je uhodan proces. Početnu složenost koncepta pretočili smo u efikasne operativne mere.

Ono što je počelo kao pionirski poduhvat danas je uspešna rutina koju kontinuirano unapređujemo. Zajedno sa Lidlom dosledno nastavljamo ovim putem kako bismo dali nove podsticaje za lanac snabdevanja usmeren ka budućnosti i društveno odgovoran.“

Izveštaj o iskustvima proizvođača banana iz Dominikanske Republike:

„Krajem 2021. godine prvi put smo čuli za IDH matricu zarada i Living Wage projekat. U početku je projekat bio prilično obiman i prilično nepregledan. Ali uz pomoć Lidla, organizacije IDH i našeg nemačkog izvoznika razvili smo efikasan metod za utvrđivanje i premošćavanje jazova do zarade dovoljne za dostojanstven život. Bilo je potrebno 24 meseca da razvijemo ovaj projekat, ali sada imamo zaista dobar alat koji nam omogućava da radnicima vršimo mesečne isplate. Za to koristimo vaučere za kupovinu namirnica u lokalnim supermarketima kako bismo premostili jaz u odnosu na postojeću zaradu, koji se odnosi na Lidlove nabavne količine. Vaučeri daju veoma važan doprinos pokrivanju mesečnih troškova jedne dominikanske porodice. Od toga naročito imaju koristi porodice u ruralnim područjima. Pronašli smo veoma dobar način za sprovođenje ovog procesa.

Najpre smo potražili supermarkete do kojih radnici najlakše mogu da dođu. Zatim smo pronašli odgovarajućeg trgovca na malo koji je želeo da zajedno sa nama realizuje projekat. Nakon toga smo napravili spiskove sa imenima i brojevima zaposlenih osoba koje je trebalo da dobiju vaučer, uključujući i tačan iznos koji odgovara visini jaza do plate za dostojanstven život. Te spiskove trgovac na malo koristio je za izradu vaučera, koje smo zatim podelili radnicima. Organizovali smo informativne skupove na kojima smo radnike informisali o prednostima vaučera. Vaučeri se uručuju svakom radniku pojedinačno. Radnik mora potpisom da potvrdi prijem vaučera. Sada radnici mogu jednostavno da iskoriste vaučere tako što ih na kasi pokažu zajedno sa ličnom kartom. Na taj način možemo da obezbedimo da vaučer uvek iskoristi odgovarajuća osoba.“

Living Wage koalicija sa IDH u Belgiji (IDH Retail Commitment Belgija) (LW)

Pozadina

Krajem 2022. godine Lidl Belgija se, u okviru koalicije koju je predvodio IDH, udružila sa drugim trgovcima prehrambenih proizvoda na malo, kako bi se zajednički obavezali da će do kraja 2027. godine premostiti svoj pojedinačni udeo u jazu do plate za dostojanstven život na plantažama banana. Trgovci prehrambenih proizvoda na malo koji učestvuju u ovoj inicijativi zajedno čine oko 70% ukupne količine banana na belgijskom tržištu.

Koalicija kontinuirano sarađuje sa drugim akterima na tržištu kako bi se obezbedio jedinstven pristup. Pored toga, koalicija vodi dijalog sa drugim relevantnim akterima – kao što su proizvođači, dobavljači, sertifikaciona tela i sindikati – u okviru zajedničkih formata sa više zainteresovanih strana.

Implementacija u okviru projekta Living Wage Bananen Lidl Stiftung-a

Udeli Lidla u jazovima do plate za dostojanstven život za belgijsko tržište premošćuju se na plantažama banana u okviru godišnjeg ciklusa Lidl Stiftung-a.

Količine banana **za Lidl namenjenih belgijskom tržištu** od 2024. godine obuhvaćene su projektom Living Wage Bananen Lidl Stiftung, čime je Lidl Belgija ispunio nacionalno preuzetu obavezu već tri godine pre zajednički utvrđenog roka i od tada je sprovodi svake godine.

Početkom godine proizvođači dostavljaju Lidlu podatke o zaradama pomoću IDH Salary Matrix. Ovi podaci se najpre verifikuju digitalno (na daljinu), a zatim, na osnovu procene rizika, nasumičnim proverama na licu mesta.

Istovremeno se tokom audita na licu mesta, na uzorku plantaža, proveravaju dobrovoljni doprinosi iz prethodne godine. Tokom celokupnog procesa provere, proizvođači imaju mogućnost da izvrše korekcije pre nego što se konačno utvrde udeli Lidla u jazovima do plate za dostojanstven život na nivou plantaža. U poslednjem koraku, zajedno sa dobavljačima, sprovodi se premošćavanje jaza do plate za dostojanstven život i prikupljaju odgovarajući dokazi.

Detalje o projektu Living Wage Bananen Lidl Stiftung-a, primenjenoj metodologiji i rezultatima pogledajte na stranama 17–27.

Belgijska radna grupa svake godine javno izveštava o svom napretku putem IDH-a, na sledećem linku Napreci.

Living Wage koalicija sa IDH u Velikoj Britaniji (IDH Retail Commitment GB) (LW)

Pozadina

Ujedinjeno Kraljevstvo čini četiri procenta svetskog uvoza banana, a britanski potrošači godišnje pojedu više od 8 milijardi banana. One uglavnom potiču iz zemalja Centralne i Južne Amerike, kao i Zapadne Afrike, u kojima podaci ukazuju na to da radnici ne zarađuju uvek zaradu dovoljnu za dostojanstven život.[12]

Zbog toga je Lidl Velika Britanija u martu 2023. godine potpisao nacionalnu obavezu britanskog sektora trgovine na malo u pogledu zarada dovoljnih za dostojanstven život. Centralni cilj je da svi radnici u lancu snabdevanja bananama do kraja 2027. godine primaju zaradu dovoljnu za dostojanstven život.

Metodologija

Kako bi osigurao ispunjavanje ove obaveze, Lidl Velika Britanija prati IDH Roadmap on Living Wages i koristi IDH Salary Matrix za prikupljanje podataka o zaradama od proizvođača i izračunavanje razlika u zaradama. Kao deo nacionalne koalicije, Lidl Velika Britanija blisko sarađuje sa dobavljačima, proizvođačima, kao i ključnim nevladinim organizacijama, sertifikacionim telima i sindikatima, kako bi zajednički razumeli i rešavali ključne izazove.

Lidl Velika Britanija je 2024. godine najavio uključivanje svih nacionalnih dobavljača banana u projekat Living Wage Banana Lidl Velika Britanija, po uzoru na uspešan pilot-projekat Lidla u Nemačkoj iz 2022. godine, koji se od 2024. godine sprovodi i u Belgiji, Holandiji, Švajcarskoj, Austriji i Danskoj.

Rezultati

U bliskoj saradnji sa organizacijom IDH, Lidl Velika Britanija je pilotirao novu platformu za izračunavanje ukupnih dobrovoljnih dodataka na osnovu podataka iz Salary Matrix i podataka o količinama. Pored toga, razvijen je obrazac za raspodelu koji dobavljačima i proizvođačima pomaže da ove iznose proslede plantažama i radnicima u celokupnoj bazi dobavljača. Od 2026. godine ova platforma je integrisana u Salary Matrix kao dodatak i dostupna je svim zainteresovanim trgovcima na malo.

Lidl Velika Britanija ima pionirsku ulogu: Premošćavanje jazova do plate za dostojanstven život u sopstvenom lancu snabdevanja – u odnosu na nabavljene količine – već se sprovodi pre roka utvrđenog britanskom obavezom sektora trgovine na malo. Prvom isplatom dobrovoljnih dodataka na cenu (Voluntary Contributions) 2026. godine dat je značajan doprinos dugoročnom obezbeđivanju egzistencije radnika.

Naša posvećenost u Living Wage koaliciji sa IDH:
„Kao koalicija britanskih trgovaca na malo, zalagaćemo se za to da radnici u našim lancima snabdevanja bananama do kraja 2027. godine primaju zaradu dovoljnu za dostojan život. Gde god je to moguće, ostvarićemo brži napredak.“[13]

[12] The Guardian: Banana pricing: the unsustainable nature of the UK's favourite fruit
[13] idhsustainabletrade: UK Retail

Učešće u programu „decent remuneration“ Banana Link (LW)

Pozadina

Obala Slonovače je vodeći afrički izvoznik banana u Evropsku uniju. Kako bi efikasno poboljšao životne uslove oko 13.500 radnika u ovom sektoru, Lidl Francuska od 2020. godine podržava program „Decent Remuneration“ (adekvatna zarada) britanske nevladine organizacije Banana Link.

Ova inicijativa ima za cilj da obezbedi zarade dovoljne za dostojanstven život putem pravičnih proizvođačkih cena i stabilnog socijalnog dijaloga. Ovaj pristup zasniva se na principu „Three Decencies“, prema kojem adekvatne cene na nivou proizvođača predstavljaju neophodnu osnovu za pravične zarade, kao i dostojanstvene uslove rada i života.

Metodologija

Sprovođenje ove inicijative zahtevalo je prevazilaženje značajnih strukturnih prepreka putem ciljanih mera:

- **Smanjenje rodnih nejednakosti:** Imajući u vidu povećanu ranjivost zaposlenih žena, organizovane su posebne radionice kako bi se unapredile njihove veštine u kolektivnim pregovorima i doprinelo smanjenju rodnog jaza u zaradama (Gender Pay Gap).
- **Jačanje socijalnog dijaloga:** Osnivanjem nacionalnog sektorskog udruženja FETBACI[14] 2023. godine, inicijativa je omogućila objedinjavanje gotovo 20 sindikata koji su prethodno delovali gotovo potpuno nezavisno jedni od drugih, čime je formiran legitiman partner za pregovore.
- **Pravičnost u lancu vrednosti:** Program se bavi strukturnom neravnotežom usled koje afrički radnici po pravilu dobijaju svega oko 5-9% konačne prodajne vrednosti, uspostavljanjem zajedničkog procesa za definisanje „adekvatnih cena“, kojim se obezbeđuje da poboljšanja zarada budu efikasno finansirana i da u njihovom finansiranju učestvuju svi akteri u lancu vrednosti.
- **Transparentnost validacije podataka:** U saradnji sa istraživačkim institutom CIRES[15], inicijativa je omogućila prikupljanje i naučnu validaciju stvarnih podataka o zaradama na nivou plantaža. Ova pouzdana baza podataka sada predstavlja neophodnu osnovu za pravične pregovore.

Rezultati

Jedan od ključnih uspeha ostvaren je 26. septembra 2024. godine: Četiri najveće izvozne kompanije (koje ostvaruju više od 98% izvoznog obima) potpisale su sa organizacijom FETBACI povelju kojom se utire put ka prvom nacionalnom kolektivnom ugovoru u 2026. godini.

Ova transformacija moguća je zahvaljujući sinergiji između socijalnih partnera: Program, koji finansiraju IDH i evropski trgovci na malo (pored Lidla Francuska, između ostalih, i Tesco i Carrefour), objedinjuje stručnost organizacije Banana Link i međunarodnih organizacija kao što su Međunarodna unija radnika u prehrambenoj i poljoprivrednoj industriji (IUL) i AFRUIBANA[16].

[14] FETBACI je skraćenica za Federaciju sindikata svih kompanija koje proizvode banane u Obali Slonovače
[15] CIRES je skraćenica za Ivorian Center for Economic and Social Research (Centar za ekonomska i socijalna istraživanja Obale Slonovače)
[16] AFRUIBANA je panafrička krovna organizacija proizvođača i izvoznika voća

Naša posvećenost u lancu snabdevanja kakaom

Living Income tabla čokolade (LI)

Pozadina

Širenje pionirskog projekta na novi standard

U Lidlu se već više od jedne decenije zalažemo za pravičnije uslove u sektoru kakaoa. Već 2014. godine, kao jedan od prvih partnera, pristupanjem Fairtrade programu za sirovine opredelili smo se za napredan pristup pravičnoj nabavci naše ključne sirovine – kakaoa. Ova ambicija ogleda se u čitavom našem lancu snabdevanja: Od 2017. godine kakao u našim robnim markama 100% je sertifikovan. Naše čokolade u tabli iz praznične ponude od 2022. godine nose isključivo Fairtrade žig ili žig Fairtrade za sirovine.

Pri tome je jedan od ključnih faktora uspeha naše blisko partnerstvo sa organizacijom Fairtrade: Saznanja stečena kroz našu robnu marku Way To Go, koja se od 2020. godine realizuje u saradnji sa organizacijom Fairtrade i zadrugama u Gani, uključena su u dalji razvoj pristupa zaradama dovoljnim za dostojanstven život. Novi Living-Income program predstavlja koncept koji daleko nadilazi postojeće standarde i pokazuje kako ciljane dodatne isplate i ulaganja mogu doprineti premošćavanju jazova u prihodima u sektoru kakaoa.

Fairtrade

Fairtrade je međunarodna organizacija koja se širom sveta zalaže za pravične trgovinske odnose i povezuje proizvođače, kompanije i potrošače kao ravnopravne partnere. Ona podržava porodice poljoprivrednika i zaposlene u zemljama proizvođačima u nastojanju da sopstvenim snagama prevaziđu siromaštvo, ojačaju svoj položaj u globalnoj trgovini i samostalno upravljaju svojim životom. Fairtrade oznaka, uvedena 2002. godine, obuhvata opšte standarde (za organizacije malih poljoprivrednih proizvođača, plantaže ili ugovornu proizvodnju), standarde za proizvode, koji sadrže propise specifične za pojedinačne proizvode, kao i standard za trgovce (Trader Standard), koji sadrži pravila za trgovce i proizvođače (između ostalog, pravila o načinu plaćanja i mešovitim proizvodima).

Rezultati projekta Way To Go su značajni: Od početka projekta, više od 7.200 proizvođača kakaoa imalo je koristi od dodatne premije za povećanje prihoda (Income Improvement Premium – IIP) i ulaganja u poljoprivredne projekte. Među našim konkretnim merama bili su distribucija oko 400.000 sadnica kakaoa za obnovu plantaža, obuke iz agrošumarstva, kao i uključivanje više od 1.000 osoba u sisteme socijalne zaštite, poput projekta zdravstvenog osiguranja SHARE. Time smo u Lidlu pokazali da pravični mehanizmi određivanja cena mogu merljivo ojačati otpornost porodica poljoprivrednika na cenovne i klimatske šokove.

Uprkos ovim uspesima, „paradoks kakaoa“ i dalje postoji: Dok su svetske tržišne cene 2024. godine dostigle rekordne nivoe, između 30 i 60% proizvođača kakaoa u Gani i Obali Slonovače i dalje živi u ekstremnom siromaštvu, jer se promene na tržištu često ne odražavaju u potpunosti na njihove prihode. Na osnovu ovog saznanja, Lidl sada prelazi na pristup čiji je cilj sveobuhvatan uticaj: Od marta 2026. godine ceo naš asortiman čokolada u tabli iz robnih marki koje su deo stalne ponude (brendovi „Fin Carré“, „J.D. Gross“ i „Vemondo“) u ukupno pet zemalja (Nemačka, Holandija, Austrija, Belgija i Luksemburg) preusmeravamo na novi Living Income program.

Vremenski okvir i operativno sprovođenje
Uvođenje se sprovodi prema jasno definisanom vremenskom planu kako bi se obezbedio merljiv uticaj na licu mesta:

- **Od marta 2026.:** Početak operativnog prelaska i intenzivne pripreme. U prvoj godini programa predviđene su operativne pripreme i stvaranje administrativnih preduslova. To, između ostalog, obuhvata izbor zadruga koje učestvuju u programu, kao i početne procene (Baseline Assessments), pomoću kojih Fairtrade Africa utvrđuje početno stanje domaćinstava.
- **Počev od žetvene godine 2026./2027.:** Početak konkretne realizacije projekta na licu mesta u zemljama porekla, Gani i Obali Slonovače.

Metodologija

Logika obračuna: Šta konkretno plaćamo
Ključni element naše strategije jeste diferencirana struktura cena. Naše isplate sastoje se od sledećih elemenata:

- **Fairtrade premija:** Kooperative sa Fairtrade sertifikatom, pored prodajne cene, dobijaju i Fairtrade premiju. Članovi demokratski odlučuju o njenoj nameni, na primer za jačanje zadruge, povećanje produktivnosti, ulaganja u infrastrukturu ili sprovođenje socijalnih i ekoloških mera, kao što su izgradnja škola i zdravstvenih centara ili održavanje bunara za pijaću vodu.
- **Booster:** Pored toga, plaćamo fiksni dodatni iznos po toni kakaoa. Ova sredstva su namenski opredeljena za poljoprivredne mere, kao što su nabavka kvalitetnog semena, obuke o održivim metodama uzgoja – koje primenom praksi poput agrošumarstva i ciljane nege plantaža jačaju njihovu otpornost – kao i programi za diverzifikaciju prihoda, kako bi se smanjila ekonomska zavisnost od kakaoa.
- **Diferencijalna isplata kao kompenzacija (LIRP model):** Logika se zasniva na modelu Living Income Reference Price (LIRP). Ukoliko je tržišna cena (Farmgate cena) niža od LIRP-a, isplaćujemo diferencijalnu naknadu kako bismo neposredno premostili jaz do referentne cene. Ukoliko je cena viša od LIRP-a, Booster i premije se i dalje isplaćuju kako bi se podstakla dugoročna otpornost.

Ulaganja u buduću održivost plantaža
Sredstva iz Lidl Boostera ciljano se koriste za dugoročno jačanje domaćinstava. Radi povećanja produktivnosti finansiramo profesionalne usluge orezivanja i prskanja, kao i obezbeđivanje repromaterijala za obnovu plantaža. Kako bismo smanjili zavisnost od kakaoa, podstičemo diversifikaciju prihoda kroz podršku alternativnim kulturama, kao što su pirinač ili jam, kao i kroz projekte malog stočarstva i pčelarstva.

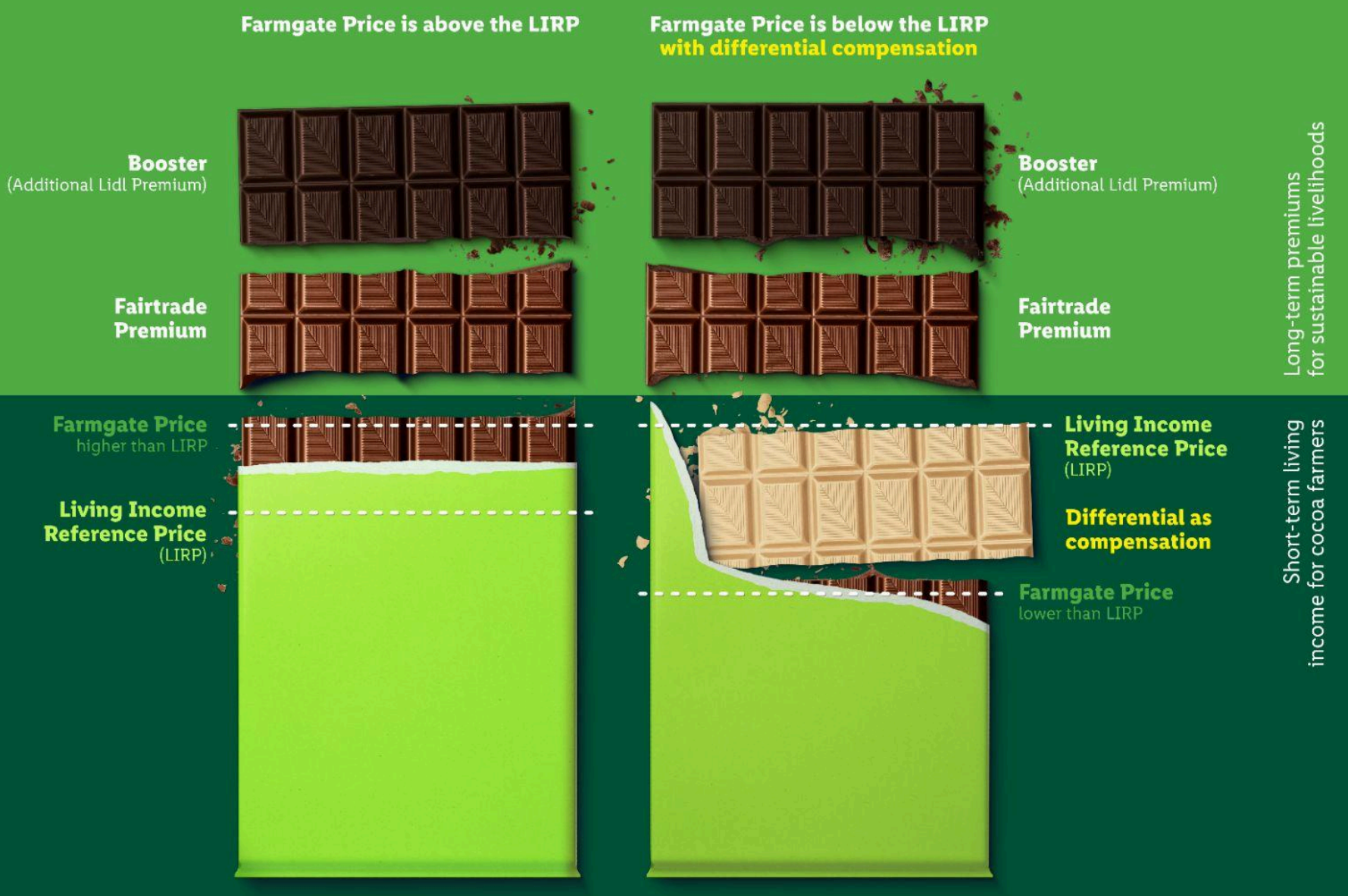
U Lidlu u potpunosti sami snosimo dodatne troškove ovog programa i ne prenosimo ih na potrošače. Time dajemo konkretan doprinos cilju sektora koji je postavio Forum za održivi kakao (GISCO) da do 2030. godine 90 procenata domaćinstava koja snabdevaju sektor ostvaruje prihod dovoljan za dostojanstven život.

„Projektom 'Way To Go' dali smo vredne podsticaje. Međutim, do stvarne promene dolazi tek kada se ovaj pristup primeni u širem obimu. Sada je cilj postaviti nove standarde i višestruko povećati uticaj: Sada pravičnost postavljamo kao standard"

Stefan Haensel,
Head of Quality & Sustainability, Senior Vice President at Lidl Stiftung & Co. KG

„Svojim angažovanjem Lidl pokazuje kako trgovci na malo mogu konkretno doprineti premošćavanju jaza u prihodima. Living Income program ulaže u buduću održivost zadruga. To je angažovanje koje nam je potrebno od sektora kakaoa"

Claudia Brück
Član Upravnog odbora Fairtrade Deutschland

Exemplary representation of the income that cocoa farmers receive per ton of cocoa with the new Living Income Program. Farmgate Price and LIRP are subject to temporal fluctuations.

Naša posvećenost u lancu snabdevanja kafom

Kafa spada među sirovine sa složenim socijalnim izazovima u lancu snabdevanja. Dok žene širom sveta obavljaju do 70% fizičkih poslova u uzgoju kafe, one su često u velikoj meri uskraćene u pogledu pristupa proizvodnim resursima, kao što su zemljište, krediti ili obuke.[17] Kako bi se upravo ovim strukturnim nejednakostima ciljano suprotstavio na licu mesta i održivo poboljšao materijalni položaj žena koje se bave uzgojem kafe, Lidl je 2021. godine, zajedno sa organizacijom Fairtrade, pokrenuo projekat Way To Go Kaffee u Hondurasu. U regionu Marcala, fokus svih projektnih aktivnosti svesno je usmeren isključivo na žene kao ciljnu grupu, kako bi se uloga proizvođačica direktno ojačala kroz obuke, finansijsku pismenost i mehanizam dodatne premije za povećanje prihoda.

Istovremeno, Lidl prepoznaje da je sveobuhvatna, sistemska promena u sektoru kafe moguća samo zajedničkim delovanjem. Zato se od 2023. godine angažujemo u okviru inicijative Sustainable Agriculture Supply Chains Initiative (SASI), koju finansira Savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ) – sektorske radne grupe sa partnerima kao što su REWE Group, Kaufland i dm-drogerie markt –, kako bismo na nivou celog sektora podstakli ostvarivanje zarada dovoljnih za dostojanstven život putem odgovornih praksi nabavke i jačanja organizacija proizvođača.

Way To Go kafa iz Hondurasa (LI)

Pozadina

Honduras je jedna od najvažnijih zemalja porekla Fairtrade sertifikovane kafe, ali se porodice proizvođača suočavaju sa velikim izazovima, kao što su politička nestabilnost, nedostatak radne snage i posledice klimatskih promena. Budući da žene čine oko polovine radne snage u sektoru kafe, ali se često suočavaju sa rodno specifičnim preprekama u pristupu resursima, Lidl i Fairtrade su 2021. godine pokrenuli projekat Way To Go Kaffee.

Metodologija

Cilj projekta je ostvarivanje prihoda dovoljnog za dostojanstven život kroz socijalne, ekološke i ekonomske mere. Jedan od ključnih elemenata jeste isplata dodatne premije za povećanje prihoda (Income Improvement Premium – IIP), povrh Fairtrade minimalne cene i premije.

Radi jačanja ekonomske sigurnosti, plantaže se obnavljaju otpornim sortama, a sprovode se i obuke iz poslovnog upravljanja i marketinga. Socijalna stabilnost podstiče se obukama iz emocionalne inteligencije, ženskog liderstva i merama za institucionalizovanu zaštitu dece.

Rezultati

U drugoj fazi projekta, od 2024. do 2026. godine, u projektu su aktivno učestvovale 383 proizvođačice kafe iz zadruge APROCOMSA. Merljiv uspeh predstavlja diversifikacija prihoda. Ukupno 131 učesnica već je u svoj portfolio prihoda uključilo najmanje jednu novu delatnost. Pored toga, do sada su 334 žene prošle obuke iz oblasti kao što su liderstvo i zdravlje.

[17] Vidi International Coffee Organization (ICO) (2018): Gender Equality in the Coffee Sector

SASI radna grupa za kafu u sektoru maloprodaje (LI)

Pozadina

Lidl je čvrsto uveren da su dugoročno delotvorne promene u globalnom sektoru kafe moguće samo zajedničkim delovanjem aktera iz različitih delova sektora. U tom kontekstu, od 2023. godine zajedno sa partnerima kao što su dm-drogerie markt, Kaufland i REWE Group, u okviru radne grupe pod okriljem inicijative „Sustainable Agriculture Supply Chains Initiative“ (SASI), koju finansira BMZ, radimo na zajedničkom projektu u Peruu i Hondurasu. Ovu saradnju, koju koordinira Nemačko društvo za međunarodnu saradnju (GIZ) GmbH, ima za cilj da prihode i zarade dovoljne za dostojanstven život čvrsto usidri u lancima snabdevanja kafom nemačkog sektora trgovine na malo.
Projekat pri tome ima tri glavna strateška cilja: uspostavljanje odgovornih praksi nabavke, podsticanje otpornih i efikasnih proizvodnih sistema, kao i zajedničko definisanje agende kroz saradnju na nivou celog sektora. Pri tome je uvek glavni fokus na jačanju položaja žena i osnaživanje marginalizovanih grupa.

Metodologija

Od početka pilot-faze 2025. godine, fokus je najpre bio na stvaranju pouzdane baze podataka. Jedna od ključnih prekretnica bila je sprovođenje sveobuhvatne početne procene (Baseline Assessment) krajem 2025. godine u regionima Junín (Peru) i Copán, Ocotepeque i La Paz (Honduras). Pri tome su prikupljeni osetljivi podaci o strukturi domaćinstava, produktivnosti i izvorima prihoda kako bi se precizno utvrdio stvarni jaz u odnosu na prihod dovoljan za dostojanstven život (Living Income Benchmark).

Sustainable Agriculture Supply Chains Initiative (SASI)
SASI radi na ekonomski, socijalno i ekološki održivoj transformaciji globalnih poljoprivrednih lanaca snabdevanja. Zajedno sa političkim akterima, privredom i civilnim društvom, ona postavlja teme održivosti na agendu i oblikuje politički diskurs. Inicijativu sprovodi Nemačko društvo za međunarodnu saradnju (GIZ) GmbH po nalogu Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ).

Rezultati

Rezultati procene pokazuju složenu sliku: Dok su visoke cene kafe u žetvenoj godini 2024./2025. kod oko dve trećine anketiranih domaćinstava dovele do prihoda iznad referentne vrednosti, mnogi mali proizvođači – naročito oni sa manjom površinom zemlje ili nižom produktivnošću – i dalje ostvaruju prihode ispod te granice.

Na osnovu ovih saznanja, naredna važna faza usledila je u proleće 2026. godine: U Hondurasu (u martu) i Peruu (u maju) održane su radionice sa zainteresovanim stranama, kako bi se zajedno sa lokalnim partnerima i izvoznicima završila strategija sprovođenja.

Završetkom ovih priprema sada počinju konkretni projekti u zemljama porekla. Jedan od ključnih načina za ostvarivanje ovog cilja jeste primena odgovornih praksi nabavke, što obuhvata mapiranje transparentnih lanaca snabdevanja i testiranje modela formiranja cena koji uzimaju u obzir referentnu cenu za prihod dovoljan za dostojanstven život (Living Income Reference Price – LIRP). Paralelno se proizvodni sistemi na licu mesta unapređuju kroz ciljane mere prilagođavanja klimatskim promenama, analize zemljišta i obuke iz osnovne finansijske pismenosti. Cilj je da se domaćinstvima čiji su prihodi ispod referentne vrednosti pruži podrška kroz povećanje produktivnosti i diversifikaciju prihoda, kao i da se razviju pristupi koji se mogu primeniti u čitavom sektoru.

Naša posvećenost u lancu snabdevanja indijskim orahom

Way To Go indijski orah – stvaranje vrednosti u Tanzaniji (LI)

Pozadina

Globalni lanac snabdevanja indijskim orahom tradicionalno je obeležen strukturnim nejednakostima, jer se veliki deo orašastih plodova sakupljenih u afričkim zemljama transportuje u jugoistočnu Aziju na preradu. Ovo odvajanje proizvodnje od prerade dovodi do toga da lokalno stvaranje dodatne vrednosti u regionima porekla ostaje na niskom nivou, a mali proizvođači često ne mogu da ostvare prihode dovoljne za dostojanstven život. Kako bi se suprotstavio ovom trendu, Lidl Holandija je 2022. godine, kao prvi nacionalni trgovac na malo, uveo Way to Go indijski orah. Projekat je usmeren na zadržavanje stvaranja dodatne vrednosti u Tanzaniji i jačanje ekonomske otpornosti regiona u kojima se proizvodi indijski orah kroz direktnu saradnju sa lokalnim zadrugama.

Metodologija

Za praktičnu realizaciju ovog cilja Lidl primenjuje model lokalne integracije i sistem premija zasnovan na podacima. U tesnoj saradnji sa organizacijom Fairtrade Netherlands, dobavljačem Johnny Cashew i lokalnim zadrugama proizvođača najpre je sprovedena temeljna referentna studija kako bi se utvrdile specifične potrebe za ostvarivanje prihoda dovoljnog za dostojanstven život u regionu.

Na osnovu ove saradnje uspostavljen je dvostruki sistem isplata. Dok se redovna Fairtrade premija usmerava u kolektivne projekte, dodatna Way To Go premija za povećanje prihoda (Income Improvement Premium) koristi se kako za direktnu finansijsku podršku proizvođačima, tako i za podršku projektima u zajednici. Ona se – pored Fairtrade minimalne cene i Fairtrade premije – direktno isplaćuje zadruzi i ciljano premošćuje jaz između uobičajenih tržišnih prihoda i izračunate referentne vrednosti Living Income.

Među najvažnijim prekretnicama u okviru strateških ulaganja premija jeste ciljano povećanje produktivnosti uz istovremeno smanjenje troškova. Tako su finansirane mere koje proizvođačima omogućavaju da od organskog otpada sa sopstvenih gazdinstava proizvode kvalitetno đubrivo. Pored toga, investirano je u nabavku digitalnih vaga kako bi se preciznije merila količina prinosa i obezbedila potpuno pouzdana i pravična isplata proizvođačima. Ovaj sveobuhvatni pristup upotpunjuje strategija otkupa kojom se plaća celokupan rod, uključujući i takozvani lomljeni indijski orah. Ovaj drugi se prerađuje na inovativan način, na primer kao osnova za naš biljni Way To Go sir, čime se povećava efikasnost lanca snabdevanja i smanjuje rasipanje hrane.

Sažetak

Doslednim premeštanjem procesa prerade u Tanzaniju i direktnom finansijskom podrškom proizvođačima, ova inicijativa daje merljiv doprinos smanjenju siromaštva i stvaranju trajnih radnih mesta, posebno za žene. Way To Go indijski orah zatvara ekonomski ciklus direktno na mestu proizvodnje, a istovremeno smanjuje ekološki otisak tako što eliminiše nepotrebne transportne rute preko Azije.

Naša posvećenost u lancu snabdevanja čajem

Way To Go čaj – Naša pionirska uloga u Keniji (LI)

Pozadina

Lidl Velika Britanija je 2020. godine, kao prvi britanski trgovac na malo, objavio procenu uticaja na ljudska prava (Human Rights Impact Assessment – HRIA), sa fokusom na lanac snabdevanja čajem u Keniji. Cilj je bio da se identifikuju potencijalni uticaji poslovnih aktivnosti i aktivnosti duž lanca snabdevanja na međunarodno priznata ljudska prava i da se uspostavi direktan dijalog sa zainteresovanim stranama i nosiocima prava.

Jedan od ključnih rezultata ovog istraživanja bili su preniski nivoi zarada i prihoda, naročito kod radnika na malim poljoprivrednim gazdinstvima. Niske i promenljive cene čaja, kao i visoki i promenljivi troškovi proizvodnje, otežavaju radnicima i domaćinstvima da sebi obezbede adekvatan životni standard.

Kako bi tome doprineo, Lidl Velika Britanija uvodi novi Fairtrade sertifikovani proizvod od čaja u asortiman Way To Go i time radi na ostvarivanju prihoda dovoljnih za dostojanstven život u Keniji.

Metodologija

U partnerstvu sa organizacijom Fairtrade, Lidl Velika Britanija je kao prvi britanski trgovac na malo razvio referentnu cenu za prihod dovoljan za dostojanstven život (Living Income Reference Price – LIRP) za čaj. Metodološku osnovu za prikupljanje podataka o proizvodnji crnog čaja činile su strukturisane diskusije u fokus grupama u Keniji. U njima su učestvovali poljoprivredni proizvođači i tehnički stručnjaci iz četiri zadruge u regionu Vest of Rift (Kericho), kao i predstavnici Tea Board of Kenya i Kenya Tea Development Association. Ova grupa okupila se kako bi razumela metodologiju LIRP-a, usaglasila vrednosti za svaku varijablu koja ulazi u obračun i kasnije proverila konačni rezultat.

Saţetak

Putem proizvoda Way To Go čaj, Lidl Velika Britanija se obavezuje da ulaže u ostvarivanje prihoda dovoljnih za dostojanstven život za članove FINTEA Growers Co-operative Union (zadruga FINTEA) u Kerichu u Keniji. Lidl Velika Britanija obavezao se da će za 100% količine čaja nabavljene za ovaj proizvod plaćati Fairtrade referentnu cenu za prihod dovoljan za dostojanstven život (Living Income Reference Price – LIRP). Reč je o premiji za povećanje prihoda koja dugoročno doprinosi stabilnim prihodima proizvođača, i to pored Fairtrade minimalne cene i Fairtrade premije.

Way To Go čaj dostupan je u Lidlu Velika Britanija od 2026. godine. Od tog trenutka Lidl će početi da prati i izveštava o uticaju ovog proizvoda na proizvođače u okviru naše baze dobavljača.

Naša posvećenost u lancu snabdevanja tekstilom

Lidlovo angažovanje u industrijskoj inicijativi ACT (LW)

Pozadina

Sistemska rešenja za pravednije zarade

Odgovorno poslovanje za Lidl predstavlja jedan od centralnih strateških ciljeva za uspešnu budućnost. Preuzimamo odgovornost svuda gde naše poslovanje kao Lidl ima uticaj na ljude i životnu sredinu. Budući da se naša odeća i obuća proizvode u globalnim lancima snabdevanja, naša je odgovornost da duž čitavog lanca vrednosti obezbedimo poštovanje radnopravnih standarda i dostojanstvene uslove rada, kako bismo odgovorili na brojne izazove u oblasti ljudskih prava i zaštite životne sredine.

Niske zarade u lancu vrednosti tekstilne industrije predstavljaju sistemski izazov koji proističe iz međusobnog delovanja spoljnih uslova i mogućnosti delovanja kompanija. Dok neadekvatne zakonske minimalne zarade, kao i ograničena sloboda udruživanja u zemljama proizvodnje slabe osnovu za pravične zarade, svesni smo i toga da globalne prakse nabavke i pritisak na cene takođe predstavljaju značajne faktore. Održivo poboljšanje stoga, pored stabilnih lokalnih sistema kolektivnog pregovaranja, zahteva i odgovornije oblikovanje naših procesa nabavke kako bi se omogućilo ostvarivanje zarada dovoljnih za dostojanstven život.

Devet od deset radnika u tekstilnoj industriji u Bangladešu ne zarađuje dovoljno da obezbedi dovoljno hrane za sebe i svoju porodicu.[18] Godine 2025. prosečan jaz između nacionalne minimalne plate i plate za dostojanstven život (Living Wage) u 31 od najvažnijih zemalja proizvođača odeće iznosio je 41%.[19] Sa udelom od oko 60% zaposlenih, žene predstavljaju okosnicu globalnih lanaca snabdevanja tekstilne industrije.[20]

Međutim, one su izložene povećanom riziku od strukturne diskriminacije (vertikalne segregacije):

Budući da su uglavnom koncentrisane na najnižim nivoima lanca vrednosti, njihove zarade su znatno niže u poređenju sa zaradama muških radnika u sektoru.[21]

Obezbeđivanje zarada dovoljnih za dostojanstven život u globalnoj tekstilnoj industriji neraskidivo je povezano sa delotvornim ostvarivanjem slobode udruživanja. Samo zaštitom sindikalnih prava radnicima se omogućava da se kolektivno zalažu za pravične zarade i da na održiv način prevaziđu sektorski problem niskih zarada.[22,23,24]

Stoga smo svesni da izazovi poput obezbeđivanja odgovarajuće zarade često imaju složene, sistemske uzroke. Zato se oslanjamo na snažna partnerstva i industrijsku inicijativu ACT kako bismo dugoročno podstakli sistemske promene širokog uticaja:

---

18 Poverty – "The True Price Of Fashion"
19 The Industry Wage Gap
20 ILO, How to achieve gender equality in global garment supply chains
21 ILO, Women lag behind men in terms of equal pay for work of equal value
22 Amnesty International, 2024
23 ETI, 2024, Türkiye's Apparel and Textile Sector: Insights from local perspectives
24 ETI responds to new research on garment workers' rights across South Asia

Metodologija

Lidl se od 2019. godine, kao prvi nemački trgovac na malo, angažuje u industrijskoj inicijativi ACT (Action, Collaboration, Transformation).

ACT (Action, Collaboration, Transformation)
ACT je inicijativa međunarodnih tekstilnih brendova, trgovaca na malo i globalne sindikalne organizacije IndustriALL Global Union, koja se zalaže za zarade dovoljne za dostojanstven život u lancu snabdevanja tekstilnom i odevnom industrijom. To je prvi globalni sporazum koji ovaj cilj nastoji da ostvari putem kolektivnih ugovora na nivou cele industrijske grane u zemljama proizvodnje, uz podršku odgovornim praksama nabavke brendova.

Zajedno sa drugim kompanijama članicama i globalnom sindikalnom organizacijom IndustriALL, pod okriljem ACT Stichting, Lidl se zalaže za uspostavljanje ovih kolektivnih ugovora na nivou sektora kao sistemskog mehanizma za pravičnu naknadu. Inicijativa sada obuhvata zemlje proizvodnje Bangladeš, Kambodžu i Tursku, a trenutno se dodatno ispituje potencijal za pokretanje programa u Šri Lanki.

Programi u pojedinačnim zemljama nalaze se u različitim fazama, a stepen angažovanja takođe varira u zavisnosti od specifičnih okolnosti u datim zemljama, kao i od aktuelnih političkih okvira i razvoja situacije.

Ciljeve inicijative podržavamo sprovođenjem obaveza ACT Global Purchasing Practices Commitments, koje predstavljaju ključni element i imaju za cilj poboljšanje uslova rada zaposlenih u tekstilnoj industriji:

ACT Global Purchasing Practices Commitments[25]

- Obaveza 1:
  Iskazivanje zarada kao pojedinačnih troškova u nabavnim cenama
- Obaveza 2:
  Fer uslovi plaćanja
- Obaveza 3:
  Bolje planiranje i predviđanje
- Obaveza 4:
  Sprovođenje obuka o odgovornoj nabavci i kupovini
- Obaveza 5:
  Primena odgovornih izlaznih strategija

Sprovođenje obaveza u okviru inicijative ACT
Lidl se dosledno uključuje u dvogodišnje procene prakse nabavke (Purchasing Practices Assessments), kao i u samoprocene prakse nabavke (Purchasing Practices Self-Assessments), kako bi se stepen primene pet obaveza u oblasti Global Purchasing Practices mogao merljivo utvrditi. Kontinuirano procenjujemo rezultate ovih analiza kako bismo ciljano optimizovali naše interne procese. Na primer, osposobljavanjem naših nabavki za primenu održivih praksi i primenom odgovornih izlaznih strategija. [HRPR].

Rezultati:

Sprovođenje projekta ACT Kambodža
ACT Kambodža je vodeći program ove inicijative, koji se uspešno razvija zahvaljujući snažnoj i efikasnoj saradnji između predstavnika poslodavaca, sindikata i brendova koji nabavljaju robu u toj zemlji.

Pored provere isplaćenih minimalnih zarada putem nezavisnih provera i sertifikacija, Lidl se oslanja i na proaktivno osposobljavanje svojih poslovnih partnera.

[25] ACT: ACT and Purchasing Practices

Pre potpisivanja Sporazuma o brendovima ACT Kambodža (ACT Cambodia Brand Agreements), 2024. godine smo, zajedno sa eksternim pružaocem usluga, obučili relevantne dobavljače za primenu smernica ACT-a za obračun i izdvajanje troškova zarada (Ring-Fencing). Tokom 2025. godine smo, zajedno sa eksternim pružaocem usluga, dodatno razvili interne alate za obračun troškova zarada kako bismo proces za proizvođače učinili intuitivnijim i efikasnijim. Pored toga, napravljen je snimak onlajn obuke o korišćenju alata i distribuiran relevantnim proizvodnim pogonima.

Tokom 2025. godine, zajedno sa jednim dobavljačem i dva proizvodna pogona, testirali smo unapređenu alatku.

Jedan od ključnih mehanizama za obezbeđivanje zarada koje omogućavaju dostojanstven život jesu sveobuhvatni kolektivni ugovori. Radi podrške uvođenju sveobuhvatnih kolektivnih ugovora koji se primenjuju u Kambodži, Lidl je zajedno sa svojim dobavljačima identifikovao odabrane strateški relevantne proizvođače u Kambodži i ciljano ih informisao o kolektivnom ugovoru koji su zajednički izradili strukovno udruženje TAFTAC i sindikati organizovani u okviru organizacije IndustriALL. Tom prilikom smo takođe pojasnili svoje obaveze u okviru Globalnog okvirnog sporazuma sa organizacijom IndustriALL. U aktivnom smo dijalogu sa našim partnerima kako bismo ispitali mogućnosti potpisivanja kolektivnog ugovora na nivou preduzeća i razmotrili zajedničke načine za pronalaženje rešenja.

Pod rukovodstvom ACT-a, globalne kompanije, proizvođači i sindikati u Kambodži udružili su se u grupu Brand-Employer-Union kako bi zajednički razvili okvir za radne odnose u lancu snabdevanja, koji treba da omogući povećanje zarada dogovoreno kolektivnim ugovorom, ojača radne odnose i podstakne razvoj stabilne i konkurentne industrije.

U istorijskom koraku, strane su postigle dogovor o revolucionarnom okviru kolektivnog ugovora uz podršku brendova.[26] ACT Kambodža objedinjuje socijalni dijalog, angažovanje zainteresovanih strana i kolektivno pregovaranje sa ciljanim i obavezujućim obavezama globalnih brendova u pogledu prakse nabavke.

Tokom 2024. godine Lidl je prvi put potpisao obavezujući sporazum sa globalnom sindikalnom organizacijom IndustriALL o programu ACT za Kambodžu. Time se Lidl pravno obavezao da podrži standardizovani kolektivni ugovor (CBA) za proizvodne pogone u Kambodži. Ključne sadržaje izradili su kambodžansko udruženje poslodavaca TAFTAC i sindikati članovi organizacije IndustriALL. Sporazum između Lidla i organizacije IndustriALL takođe obuhvata obaveze u pogledu transparentnosti troškova zarada u pregovorima sa dobavljačima koji su potpisali kolektivni ugovor, kao i obavezu plaćanja povećanih troškova zarada čim standardizovani CBA bude potpisan u nekom proizvodnom pogonu za Lidl. Tokom 2026. godine Lidl je potpisao produženje obavezujućeg sporazuma sa organizacijom IndustriALL i time nastavio da, u okviru inicijative ACT, konkretno za Kambodžu, ispunjava svoju obavezu u pogledu primene kolektivnih ugovora uz podršku brendova na nivou industrije.

—

[26] ACT Cambodia Report

Saznanja

Ostvarivanje prihoda i zarada koje omogućavaju dostojanstven život nije cilj koji bilo koji pojedinačni akter može ostvariti samostalno. Naš dosadašnji rad jasno pokazuje: Svaki lanac snabdevanja predstavlja dinamičnu mrežu odnosa koja se može učiniti otpornijom i pravednijom samo kroz međusobnu saradnju svih uključenih aktera.
Da bi se projekti Living Wage i Living Income uspešno integrisali u strukture lanaca snabdevanja, Lidlu su potrebni snažni i pouzdani partneri, a pre svega naši direktni poslovni partneri. Budući da ostvarivanje prihoda i zarada koje omogućavaju dostojanstven život zahteva zajednički napor, aktivno učestvujemo u međusektorskim savezima, kao što su savezi za zarade koje omogućavaju dostojanstven život sa organizacijom IDH u Belgiji i Velikoj Britaniji, Forum za održivi kakao, Radna grupa za kafu u sektoru maloprodaje organizacije SASI ili inicijativa ACT u tekstilnom sektoru.

Ovaj zajednički put aktivno podstičemo kroz sopstvene projekte. Uvereni smo da je pionirski rad na operativnom nivou neophodan podsticaj za promene na nivou čitavog tržišta. Testiranjem i demonstriranjem praktične primenljivosti u pilot-projektima, kako bismo identifikovali pristupe koji se mogu primeniti u širem obimu, delujemo kao pokretač promena.

Uvereni smo da će se time značajno ubrzati sistemsko uspostavljanje pravednog nagrađivanja duž celog lanca snabdevanja. U isto vreme, ovaj proces shvatamo kao proces učenja u kom učimo jedni od drugih: Aktivno uključujemo svoja saznanja u dijalog unutar branše i u istoj meri koristimo iskustva drugih kompanija. Videti uspeh inovativnih pristupa u čitavoj industriji za nas predstavlja važan podsticaj i motivaciju da dosledno dalje razvijamo sopstveni angažman i zajedno postavljamo nove standarde.

Living Wage

Da bi se razlike u zaradama mogle pouzdano izračunati i otkloniti, neophodna je čvrsta baza podataka. Funkcionalna infrastruktura za prikupljanje podataka za nas predstavlja neophodan preduslov za precizan obračun i ciljano sprovođenje Lidlovog doprinosa premošćavanju jaza u zaradama kako bi se dostigla zarada koja omogućava dostojanstven život.

Oslanjamo se na kvalitet: Redovnim proverama i auditima direktno na licu mesta obezbeđujemo da mere zaista dopru do ljudi. Ova verifikacija nama i našim klijentima pruža neophodnu sigurnost u pogledu izveštaja o napretku (tvrdnji) i garantuje da se sprovođenje odvija na ispravan način.

Svaki lanac snabdevanja je dinamičan i zahteva saradnju svih aktera kako bi se dugoročno ostvarile zarade koje omogućavaju dostojanstven život. Pored aktivnog preuzimanja odgovornosti privrede – uključujući i Lidl – od suštinskog je značaja uspostavljanje pouzdanih nacionalnih okvira u zemljama porekla. To posebno obuhvata jačanje sistema minimalnih zarada koji mogu trajno da obezbede pravedne zarade za radnike. Pored toga, smatramo da je podsticanje kolektivnih ugovora koji se primenjuju na širokom nivou i u čitavoj industriji jedan od ključnih pristupa za povećanje zarada zaposlenih. Rešenja na nivou čitave industrije obezbeđuju da pravedne zarade ne predstavljaju konkurentski nedostatak za pojedinačna preduzeća, već postanu standard za čitav region. Ona podstiču ravnopravan dijalog između poslodavaca i sindikata i stvaraju lokalnu kulturu pregovaranja koja dugoročno garantuje stabilne i pravedne uslove rada, što same eksterne kontrole ne bi mogle da obezbede.

Banana

Uspeh našeg projekta usmerenog na premošćavanje dela jaza u zaradama za koji je odgovoran Lidl u velikoj meri se zasniva na transparentnosti zarada i odličnoj dostupnosti podataka, koju možemo da održavamo zahvaljujući našim poslovnim partnerima i plantažama. Budući da je koncept zarada koje omogućavaju dostojanstven život mnogim akterima još uvek nov, kontinuirano ulažemo u kapacitete u lancu snabdevanja: Ovo obuhvata redovne obuke i audite. Imajući u vidu dinamične lance snabdevanja, kao i promenljive političke i ekonomske okvirne uslove, kontinuirane analize i obuke čvrsto integrišemo u naše projektne cikluse. Na taj način obezbeđujemo da možemo fleksibilno da reagujemo na promene i da dosledno nastavimo putem koji smo odabrali za naša fokusna tržišta u okviru projekta Living Wage banane kompanije Lidl International – Nemačka, Austrija, Švajcarska, Holandija, Belgija i Danska – kao i u okviru projekta Living Wage banane kompanije Lidl Velika Britanija.

Pored toga, kontinuirano proveravamo mogućnost učešća u projektima koji obuhvataju čitav lanac snabdevanja bananama i odnose se na relevantne zemlje porekla, kao što je učešće Lidla Francuska u projektu na Obali Slonovače sa organizacijama Banana Link i IDH, sve do njegovog završetka 2024. godine, koji je imao za cilj osposobljavanje lokalnih sindikata i izračunavanje lokalnih referentnih vrednosti za zaradu koja omogućava dostojanstven život (Living Wage Benchmarks).

Living Income

Tekstil (ACT)

Lidl nastoji da niske zarade u globalnom lancu vrednosti tekstila reši kroz kolektivni angažman u okviru inicijative ACT (Action, Collaboration, Transformation) i sa njom povezani rad na odgovornim praksama nabavke. Imajući u vidu značajne razlike u zaradama i strukturnu diskriminaciju, u okviru inicijative ACT zalažemo se za uspostavljanje kolektivnih ugovora na nivou industrije kako bismo ojačali slobodu udruživanja i dugoročno obezbedili pravedne zarade. Prekretnica je naš pravno obavezujući sporazum za Kambodžu (2024), kojim se obavezujemo na transparentnost i preuzimanje povećanih troškova zarada u slučaju potpisanih kolektivnih ugovora. Sprovođenjem ACT praksi nabavke (ACT Purchasing Practices), ciljanim obukama o izdvajanju troškova zarada („Ring-Fencing“), kao i unapređenjem digitalnih alata za obračun, aktivno osposobljavamo naše zaposlene u nabavci i partnere da dosledno nastave putem ka zaradama koje omogućavaju dostojanstven život i na taj način podstičemo stabilne i konkurentne uslove rada.

Dok je kod zarada koje omogućavaju dostojanstven život jačanje nacionalnih sistema jedan od ključnih mehanizama, situacija je složenija kada je reč o prihodima malih poljoprivrednika koji omogućavaju dostojanstven život: Fiksne minimalne cene sirovina ovde su često samo delimično uspešne i nose rizik od narušavanja tržišnih odnosa. Zato sprovođenje zahteva visok stepen senzibiliteta i dobro poznavanje konkretnih lanaca snabdevanja. Iz tog razloga se oslanjamo na sveobuhvatne koncepte sa partnerima kao što je Fairtrade.

Našim merama direktno povećavamo prihode. Ako tržišna cena nije dovoljna za obezbeđivanje dostojanstvenog života, koristimo referentnu cenu za prihod koji omogućava dostojanstven život (Living Income Reference Price – LIRP) kao strateški instrument i nadoknađujemo razliku u ceni.

Pored toga, u svim našim projektima aktivno podržavamo poljoprivrednike u stvaranju dodatnih izvora prihoda, kao što je to slučaj, na primer, sa kakaom.

Cilj je smanjiti zavisnost od promenljivih cena na svetskom tržištu podsticanjem uzgoja drugih poljoprivrednih kultura, uzgoja sitne stoke ili lokalne prerade. Samo kombinacijom neposredne finansijske podrške bez obzira na stanje na tržištu, izgradnje lokalnih kapaciteta i bliske saradnje sa industrijom možemo dugoročno obezbediti stabilne uslove za život u zemljama porekla.

Kakao

Prava transformacija sektora kakaoa moguća je samo ako uspešne pilot-projekte proširimo na čitav sektor. Proširenjem našeg programa Living Income na celokupan asortiman tabli čokolade sopstvenih robnih marki, provereni koncept pretvaramo u novi standard na pet evropskih tržišta. Naš cilj je da kombinacijom Lidl Boostera, mehanizama za stabilizaciju cena i ciljane diversifikacije prihoda ostvarimo merljiv uticaj na hiljade poljoprivrednih porodica u Gani i na Obali Slonovače.

Koristeći referentnu cenu za prihod koji omogućava dostojanstven život (Living Income Reference Price – LIRP) kao orijentir, preuzimamo odgovornost za pravednije lance vrednosti. Time šaljemo snažan signal industriji: Prihod koji omogućava dostojanstven život nije opcioni dodatni projekat, već temelj održive proizvodnje kakaoa koja je spremna za budućnost.

Kafa

Delotvorne promene u sektoru kafe zahtevaju kako ciljane projekte na licu mesta, tako i snažnu saradnju na nivou čitave industrije. Našom kafom Way To Go iz Hondurasa jačamo ekonomsku sigurnost kroz premije za povećanje prihoda, a istovremeno podstičemo socijalnu stabilnost kroz obuke za razvoj ženskog liderstva (Female Leadership). Paralelno s tim, u okviru međusektorske inicijative SASI angažujemo se u Radnoj grupi za kafu u sektoru maloprodaje, kako bismo prihode koji omogućavaju dostojanstven život čvrsto integrisali u nemački sektor maloprodaje kroz odgovorne prakse nabavke i transparentne lance snabdevanja. Pri tome je jedan od ključnih načina precizno utvrđivanje razlika u prihodima putem početnih procena (Baseline Assessments), kao i testiranje modela formiranja cena koji uzimaju u obzir referentnu cenu za prihod koji omogućava dostojanstven život (Living Income Reference Price – LIRP). Kombinacijom povećanja produktivnosti i ciljanog podsticanja dodatnih izvora prihoda, posebno osnažujemo marginalizovane grupe da povećaju svoju otpornost na tržišne i klimatske šokove.

Indijski orah

Svojim angažmanom u lancu snabdevanja indijskim orahom u Tanzaniji pokazujemo da je dugoročno obezbeđivanje prihoda neraskidivo povezano sa podsticanjem lokalnog stvaranja vrednosti. Zajedno sa našim partnerima Fairtrade iz Holandije i Johnny Cashew prekidamo tradicionalnu, neefikasnu podelu lanca snabdevanja tako što preradu vraćamo u zemlju porekla. Jedan od ključnih mehanizama za smanjenje razlika u prihodima jeste naš sistem dvostrukih premija: Na osnovu pouzdanih referentnih studija kombinujemo kolektivnu Fairtrade premiju sa direktnom dodatnom isplatom u okviru programa Way To Go. Ovaj mehanizam obezbeđuje da finansijska dodatna vrednost neposredno stigne tamo gde je potrebna kako bi se ostvario prihod koji omogućava dostojanstven život.

Pored samog formiranja cena, zalažemo se za sveobuhvatnu efikasnost i odgovoran odnos prema životnoj sredini. Kroz našu strategiju otkupa „Full Crop“, kojom se otkupljuje i lomljeni indijski orah za inovativne proizvode, kao što su naše veganske alternative za sir, smanjujemo gubitke hrane i istovremeno maksimalno povećavamo prihode proizvođača. Ovaj integrativni pristup ne samo da stvara trajna i pravedna radna mesta – posebno za žene – na lokalnom nivou, već i značajno smanjuje ekološki otisak lanca snabdevanja, jer se izbegavaju transportni putevi preko Azije. Time projekat u vezi sa indijskim orahom predstavlja primer koji postavlja nove standarde za uspešno širenje pristupa kojim se, kroz lokalnu integraciju, mogu unaprediti ekonomska otpornost i sistemsko suzbijanje siromaštva.

Čaj

U lancu snabdevanja čajem Lidl Velika Britanija preuzima vodeću ulogu tako što obaveze u oblasti dužne pažnje u pogledu ljudskih prava direktno pretačemo u operativne modele formiranja cena. Osnova za to bila je sveobuhvatna procena uticaja na ljudska prava (Human Rights Impact Assessment – HRIA)

u kenijskom sektoru čaja, koja je ukazala na strukturno nedovoljno finansiranje malih poljoprivrednih gazdinstava usled promenljivih cena na svetskom tržištu. Kao prvi britanski maloprodajni lanac, Lidl Velika Britanija je potom, u bliskoj saradnji sa organizacijom Fairtrade i lokalnim stručnjacima, razvio referentnu cenu za prihod koji omogućava dostojanstven život (Living Income Reference Price – LIRP) za čaj. On se zasniva se na principu participacije:
Uz uključivanje Tea Board of Kenya i lokalnih zadruga, precizno su definisane i verifikovane varijable za ostvarivanje prihoda koji omogućava dostojanstven život.

Praktična primena odvija se kroz naš asortiman Way To Go, koji od 2026. godine postavlja nova merila za odgovornu nabavku čaja. Za 100 % nabavljenih količina od zadruge FINTEA u Keniji, Lidl Velika Britanija se obavezuje da će plaćati LIRP, i to dodatno na Fairtrade minimalnu cenu i Fairtrade premiju. Ovim trostepenim mehanizmom plaćanja odvajamo prihode poljoprivrednika od tržišnih oscilacija i stvaramo pouzdanu osnovu za odgovarajući životni standard. Od početka prodaje 2026. godine kontinuirano ćemo pratiti efekte ovih ciljanih ulaganja kako bismo osigurali delotvornost naših mera i stekli saznanja koja se mogu primeniti na nivou čitavog sektora.

Naši dosadašnji projekti „Way To Go“ sadržajno će se nastaviti bez prekida, ali će se ubuduće sprovoditi pod nazivima „Living Income Kafa“, „Living Income Indijski orah“ i „Living Income Čaj“. Kako bismo ispunili nove regulatorne zahteve Direktive EmpCo (Direktiva o osnaživanju potrošača za zelenu tranziciju), ubuduće ćemo se na našim proizvodima, kao i u komunikaciji, odricati upotrebe termina „Way To Go“. Naš angažman na ostvarivanju prihoda koji omogućavaju dostojanstven život ostaje nepromenjen.

Najava

Ovde predstavljeni napredak i inicijative jasno pokazuju: Put ka prihodima i zaradama koje omogućavaju dostojanstven život na širokom nivou nije sprint, već kontinuirani proces transformacije. Pri tome postaje jasno da kombinacija fer mehanizama formiranja cena i podsticanja lokalnih struktura predstavlja delotvoran mehanizam za dugoročnu integraciju sistemskih promena u naše lance snabdevanja.

Nastavićemo da dosledno evaluiramo svoj angažman, identifikujemo pristupe koji se mogu primeniti u širem obimu i intenziviramo dijalog sa našim partnerima i industrijskim inicijativama. Naš cilj ostaje jasan: Želimo da nastavimo da unapređujemo održivost i socijalnu pravdu kako bismo obezbedili da pravedni životni uslovi za sve ljude u našim lancima snabdevanja budu delotvorno i trajno uspostavljeni.

Glosar

Glosar

ACT (Action, Collaboration, Transformation)	ACT je inicijativa međunarodnih tekstilnih brendova, trgovaca na malo i globalne sindikalne organizacije IndustriALL Global Union, koja se zalaže za zarade dovoljne za dostojanstven život u lancu snabdevanja tekstilnom i odevnom industrijom. To je prvi globalni sporazum koji ovaj cilj nastoji da ostvari putem kolektivnih ugovora na nivou cele industrijske grane u zemljama proizvodnje, uz podršku odgovornim praksama nabavke brendova.[27]
Anker Research Institute (ARI)	Anker Research Institute je neprofitna organizacija koju su 2020. godine osnovali Richard Anker i Martha Anker uz podršku Global Living Wage Coalition. Institut širom sveta utvrđuje referentne vrednosti za zarade i prihode koji omogućavaju dostojanstven život, kao i više od 100 Anker-ovih referentnih vrednosti i regionalnih procena u sve većem broju zemalja. Pored toga, ARI sprovodi kvalitetna istraživanja o zaradama i prihodima koji omogućavaju dostojanstven život, koja obuhvataju teme kao što su rodna ravnopravnost, migracije, zarade uobičajene za određeno područje (*Prevailing Wages*) i druge teme.[28]
Asian Floor Wage Alliance (AFWA)	Asia Floor Wage Alliance (AFWA) osnovana je 2007. godine kao globalni savez za radna i socijalna pitanja, sa sedištem i rukovođenjem u Aziji, koji povezuje zemlje u kojima se proizvodi odeća (kao što su Bangladeš, Kambodža, Indija, Indonezija, Pakistan, Mjanmar i Šri Lanka) i regione u kojima se ona konzumira (SAD i Evropa). Njen cilj je da se bavi problemom zarada koje nisu dovoljne za dostojanstven život, rodno zasnovane diskriminacije i pitanjima slobode udruživanja u globalnim mrežama proizvodnje odeće.[29]

[27] ACT on Living Wages
[28] Anker Research Institute
[29] Asian Floor Wage

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH je kompanija u vlasništvu savezne države koje se bavi razvojnom saradnjom. Po nalogu savezne vlade – posebno Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ) – ona širom sveta sprovodi projekte usmerene na podsticanje održivog razvoja, obrazovanja i očuvanja mira.[30]
Fair Wage Network	Fair Wage Network, koji su pokrenuli Daniel Vaughan-Whitehead i Auret van Heerden, imao je za cilj unapređenje praksi zarada duž globalnih lanaca snabdevanja i integrisanje pristupa „Fair Wage“ na nacionalnom i međunarodnom nivou. Nastojimo da podržimo kompanije u uspostavljanju pravednih, održivih i efikasnih sistema zarada u globalnim lancima snabdevanja, pružajući im podršku u daljem razvoju njihovih standarda i praksi u oblasti zarada. Kombinacijom saradnje, podataka i stručnog savetovanja, Fair Wage Network podržava kompanije u jačanju njihovih standarda i praksi u oblasti zarada, uz istovremeno unapređivanje njihovih rezultata u oblasti održivosti i dugoročnog stvaranja vrednosti.[31]
Fairtrade	Fairtrade je međunarodna organizacija koja se širom sveta zalaže za pravične trgovinske odnose i povezuje proizvođače, kompanije i potrošače kao ravnopravne partnere. Ona podržava porodice poljoprivrednika i zaposlene u zemljama proizvođačima u nastojanju da sopstvenim snagama prevaziđu siromaštvo, ojačaju svoj položaj u globalnoj trgovini i samostalno upravljaju svojim životom. Fairtrade oznaka, uvedena 2002. godine, obuhvata opšte standarde (za organizacije malih poljoprivrednih proizvođača, plantaže ili ugovornu proizvodnju), standarde za proizvode, koji sadrže propise specifične za pojedinačne proizvode, kao i standard za trgovce (Trader Standard), koji sadrži pravila za trgovce i proizvođače (između ostalog, pravila o načinu plaćanja i mešovitim proizvodima).[32]
FLOCERT	FLOCERT je vodeći svetski pružalac usluga provere i sertifikacije koji nudi sertifikaciju za Fairtrade. Pored toga, FLOCERT pruža dodatne usluge sertifikacije i verifikacije, kao i prilagođena rešenja u oblasti održivosti, kako bi podstakao pravičnost u globalnoj trgovini.[33]

[30] GIZ
[31] Fair Wage About Us
[32] Fairtrade
[33] FLOCERT Wer wir sind [Ko smo mi]

Forum za održivi kakao	U Forumu za održivi kakao [Forum Nachhaltiger Kakao e.V.] udružili su se savezna vlada, koju predstavljaju Savezno ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ) i Savezno ministarstvo za ishranu i poljoprivredu (BMEL), nemačka industrija konditorskih proizvoda, nemački sektor trgovine na malo prehrambenim proizvodima i civilno društvo. Zajedno, kao takozvana inicijativa više zainteresovanih strana, imaju za cilj da poboljšaju životne uslove uzgajivača i uzgajivačica kakaoa i njihovih porodica, očuvaju i zaštite prirodne resurse i biodiverzitet u zemljama u kojima se uzgaja kakao, kao i da povećaju proizvodnju i plasman kakaoa sertifikovanog prema standardima održivosti.[34]
Global Living Wage Coalition (GLWC)	Globalna koalicija za zarade koje omogućavaju dostojanstven život (Global Living Wage Coalition – GLWC) međunarodni je savez organizacija koje se širom sveta zalažu za ostvarivanje zarada koje omogućavaju dostojanstven život. GLWC je organizovana kao partnerstvo između dve nezavisne mreže sa komplementarnim misijama i oblastima delovanja: Anker Research Institute i GLWC Action Network (Action Network).[35]
Good Agricultural Practices (GAP)	Dobre poljoprivredne prakse (Good Agricultural Practices – GAP) predstavljaju skup dobrovoljnih, naučno utemeljenih smernica i standarda čiji je cilj da obezbede bezbednu i održivu proizvodnju i rukovanje biljnim proizvodima i stokom. Cilj je da se smanji mikrobiološka kontaminacija, zaštiti životna sredina i potrošačima garantuje bezbedna hrana.[36]
Procena uticaja na ljudska prava (HRIA)	Procena uticaja na ljudska prava (HRIA) opisuje procenu posledica po ljudska prava kao proces za sistematsko identifikovanje, predviđanje i reagovanje na potencijalne uticaje poslovanja, vladine politike ili trgovinskog sporazuma na ljudska prava.[37]

[34] Kakaoforum Über uns [O nama]
[35] Global Living Wage About
[36] Control Union good agricultural practices
[37] The Danish Institute for Human Rights: Introduction to human rights impact assessment, 2023.

Living Income Community of Practice, LICOP	Living Income Community of Practice predstavlja koaliciju partnera posvećenu viziji uspešnih i ekonomski stabilnih ruralnih zajednica koje su povezane sa globalnim lancima snabdevanja životnim namirnicama i poljoprivrednim proizvodima. Cilj ove zajednice je da podrži aktivnosti usmerene na povećanje prihoda malih poljoprivrednika kako bi oni ostvarili prihode koji omogućavaju dostojanstven život. Na taj način malim poljoprivrednicima treba omogućiti da ostvare odgovarajući životni standard.[39]
Living Income Reference Price (LIRP)	Ova izračunata referentna cena pokazuje koju cenu proizvođači moraju da dobiju po kilogramu sirovine kako bi domaćinstvo, uz realnu veličinu gazdinstva i održiv prinos, moglo da ostvari prihod koji obezbeđuje egzistenciju.[40]
Međunarodna unija radnika u prehrambenoj industriji i poljoprivredi (IUL)	Međunarodna unija radnika u prehrambenoj industriji i poljoprivredi (IUL, na engleskom IUF) globalni je sindikalni savez zaposlenih u poljoprivredi, proizvodnji hrane, ugostiteljstvu i duvanskoj industriji. Sa više od 10 miliona članova u 128 zemalja širom sveta, ona koordinira međunarodne radničke akcije i kampanje.[38]
Sustainable Agriculture Supply Chains Initiative (SASI)	SASI radi na ekonomski, socijalno i ekološki održivoj transformaciji globalnih poljoprivrednih lanaca snabdevanja. Zajedno sa političkim akterima, privredom i civilnim društvom, ona postavlja teme održivosti na agendu i oblikuje politički diskurs. Inicijativu sprovodi Nemačko društvo za međunarodnu saradnju (GIZ) GmbH po nalogu Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju i razvoj (BMZ).[41]

[38] IUF
[39] living-income
[40] Fairtrade Living Income Reference Price (LIRP)
[41] Sustainable Supply Chains

The Sustainable Trade Initiative IDH	IDH je globalna organizacija koja deluje na preseku poljoprivrede i tržišta. Njen cilj je da transformiše poljoprivredna tržišta tako da se obezbede održiva sredstva za život, dugoročna sigurnost snabdevanja i trajno otporno životno okruženje. IDH za to usklađuje interese, mobiliše investicije i doprinosi stvaranju prehrambenih sistema otpornih na krize.[42]
WageIndicator Foundation	WageIndicator Foundation je globalna, nezavisna i neprofitna organizacija koja širom sveta prikuplja, upoređuje i deli informacije o minimalnim zaradama, zaradama koje omogućavaju dostojanstven život, tarifama koje omogućavaju dostojanstven život, prihodima koji omogućavaju dostojanstven život, zaradama i platama, radnom pravu, kolektivnim ugovorima, kao i radu putem digitalnih platformi i u okviru gig ekonomije.[43]

[42] Dodatne informacije dostupne su na https://idh.org/
[43] WageIndicator

Izvori fotografija

Strana 1	Copyright Lidl Stiftung & Co. KG
Strana 16	AdobeStock_65593211
Strana 17	Copyright Lidl Stiftung & Co. KG
Strana 18	Copyright Cana Group Corp.
Strana 25	Copyright IDH
Strana 26	Copyright Afrikanische Frucht-Compagnie GmbH
Strana 27	Copyright Lidl Stiftung & Co. KG
Strana 31	AdobeStock_285182248
Strana 35	AdobeStock_215424148
Strana 38	AdobeStock_311702217
Strana 40	AdobeStock_545721980 AdobeStock_544863635
Strana 42	AdobeStock_167693437
Strana 50	Copyright Lidl Stiftung & Co. KG

Kontakt

Lidl Srbija KD
Prva južna radna 3
22330 Nova Pazova
Srbija

Dalje reference za CSR strategiju

https://kompanija.lidl.rs/odrzivost-u-lidlu

Napomena o autorskom pravu
Sadržaj ovog dokumenta (uključujući tekst, grafike, fotografije, logotipe itd.) i sam dokument su zaštićeni autorskim pravima. Ovaj dokument i/ili njegov sadržaj se ne smeju distribuirati, menjati, objavljivati, prevoditi ili reprodukovati bez pismene dozvole kompanije Lidl.

Napomena o rodovima
Radi bolje čitljivosti, u ovoj publikaciji se za označavanje osoba i ključnih reči povezanih s osobama koristi oblik u muškom rodu. Odgovarajući pojmovi se u načelu ravnopravno odnose na sve rodove. Skraćeni oblik jezika se koristi samo iz redakcijskih razloga i nema nikakvu vrednost.

© Lidl Srbija KD